

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
TUZLANSKI KANTON
OPĆINA GRAD ANICA**

**Akcioni plan ja anja socijalne zaštite i inkluzije
djece i odraslih u općini Gra anica
za 2017-2018. godinu**

Općina Gra anica, februar 2017. godine

BOSNA I HERCEGOVINA
Federacija Bosne i Hercegovine
Tuzlanski kanton
OPĆINA GRAČANICA
OPĆINSKO VIJEĆE

Broj predmeta: 01-05-00641-2017
Broj akta: 01DT-001
Gračanica, 28.02.2017. godine

Na osnovu člana 16. i člana 108. Statuta Općine Gračanica ("Službeni glasnik Općine Gračanica", broj: 4/09) i člana 90. Poslovnika Općinskog vijeća Općine Gračanica ("Službeni glasnik Općine Gračanica", broj: 6/14), Općinsko vijeće Gračanica na sjednici održanoj dana 28.02.2017. godine, d o n o s i

Z A K L J U Č A K

I

Prihvata se Akcioni plan jačanja socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih u općini Gračanica za 2017. - 2018. godinu.

II

Zaključak stupa na snagu danom objavljivanja u „Službenom glasniku Općine Gračanica“.

PREDSJEDAVAJUĆI
OPĆINSKOG VIJEĆA
Nihad Krajinović

	SADRŽAJ	2
	SPISAK SKRA ENICA	3
	SPISAK TABELA	3
	PREDUVOD	4
1.	UVOD	5
2.	CILJEVI I SADRŽAJ „AKCIONOG PLANA JA ANJA SOCIJALNE ZAŠTITE I INKLUZIJE DJECE I ODRASLIH U OP INI GRA ANICA ZA 2015-2016.GODINU	6
2.1.	Proces i metodologija	7
3.	ANALIZA SITUACIJE	7
3.1.	Pregled ostvarenih rezultata iz Akcionog plana ja anja socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih za 2015-2016.godinu u op ini Gra anica	7
3.2.	Mapiranje sistema socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih	8
3.3.	Opšta situacija u op ini Gra anica	9
3.4.	Op inske strategije	17
3.5.	Analiza situacije po pitanju prioritetnih socijalno isklju enih grupa	18
4.	SISTEM SOCIJALNE ZAŠTITE I INKLUZIJE DJECE I ODRASLIH U OP INI GRA ANICA	24
4.1.	Identifikacija otklonjenih nedostataka i budu ih izazova u sistemu socijalne zaštite i inkluzije	25
5.	„AKCIONI PLAN JA ANJA SOCIJALNE ZAŠTITE I INKLUZIJE DJECE I ODRASLIH U OP INI GRA ANICA ZA 2017-2018.GODINU	27
5.1.	Prioriteti za akciju	32
5.2.	O ekivani izvori finansiranja	33
5.3.	Odgovornost za monitoring aktivnosti iz „Akcionog plana ja anja socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih u op ini Gra anica za 2017-2018. godinu“	33

SPISAK SKRA ENICA

BiH	Bosna i Hercegovina
CSR	Centar za socijalni rad
DEG	Democratic Economic Governance/Demokratska uprava na polju ekonomije
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine
HRBAP	Human Rights Based Approach Programming/ Pristup programiranju baziran na poštivanju ljudskih prava
IBHI	Initiative for Better and Humane Inclusion/ Inicijativa za bolju i humaniju inkluziju
JP	Javno preduzeće
JU	Javna ustanova
JZU	Javna zdravstvena ustanova
Komisija	Komisija za unapređenje socijalne zaštite i inkluzije
KM	Konvertibilna marka
KV	Kvalifikovani
LOTUS	Baza podataka za klasifikaciju, olakšanje obrade zahtjeva
MDG-F	Millennium Development Goals Fund/ Fond za implementaciju milenijumskih razvojnih ciljeva
MZ	Mjesna zajednica
NKV	Nekvalifikovani
NSS	Niža stručna sprema
NVO	Nevladina organizacija
OUO	Općinski upravni odbor
PAG	Participatory Active Group/ Participativna akciona grupa
PAR	Participatory Active Research/ Participatorno akciono istraživanje
PKV	Polukvalifikovani
SOTAC	Social Sector Adjustment Technical Assistance Credit/ Kredit za prilagođavanje i tehničku pomoć socijalnom sektoru (baza podataka)
SSS	Srednja stručna sprema
TK	Tuzlanski kanton
UG	Udruženje građana
UN	United Nations/ Ujedinjene nacije
UNDP	United Nations Development Programme/ Razvojni program Ujedinjenih nacija
UNICEF	United Nations Children's Fund/ Međunarodni fond Ujedinjenih nacija za djecu
VKV	Visoko kvalifikovani
VSS	Visoka stručna sprema
VŠS	Viša stručna sprema

SPISAK TABELA

Tabela 1. Pregled institucija, agencija, centara, direkcija i komisija odgovorne za socijalnu zaštitu i inkluziju na svim nivoima relevantnim za općinu Gračanica

Tabela 2. Pregled stanovništva prema starosti po petogodištima i spolu, stanje po popisu iz 2013.g

Tabela 3. Pregled starosne i polne strukture stanovništva po evidenciji matičara, stanje sa 31.12.2016.g.

Tabela 4. Pregled broja rođenih stanovnika prema spolu po evidenciji matičara, stanje sa 31.12.2015. godine i stanje sa 31.12.2016. godine

Tabela 5. Pregled broja umrlih prema starosnoj i polnoj strukturi stanovništva po evidenciji matičara, stanje sa 31.12.2015. godine i stanje sa 31.12.2016. godine

Tabela 6. Pregled starosne i polne strukture djece ometane u psiho-fizičkom razvoju na općini Gračanica, stanje sa 31.12.2016. godine

Tabela 7. Pregled polne strukture odraslih osoba ometanih u psiho-fizičkom razvoju na općini Gračanica, stanje sa 31.12.2016. godine

Tabela 8. Pregled procjenjenih neto plaća za Općinu Gračanica, TK i FBiH, prema podacima Zavoda za statistiku stanja u 2016. godini

- Tabela 9.Pregled nezaposlenih lica prema spolu i obrazovnoj strukturi, stanja u 2016.godini
- Tabela 10.Pregled nezaposlenih lica prema starosnoj dobi, stanja u 2016.godini
- Tabela 11.Pregled nezaposlenih lica prema dužini ekanja na zaposlenje, stanja u 2016.godini
- Tabela 12.Pregled vrste nov ane pomo i po spolu korisnicima koje ostvaruju putem CSR, stanje sa 31.12.2016. g
- Tabela 13.Pregled vrste nov ane pomo i obra ene putem Centra za socijalni rad, stanje u 2016.godini
- Tabela 14.Pregled stanja po broju korisnika sa 31.12.2016.godine koji su ostvarili zdravsteno osiguranje lica putem JU Centra za socijalni rad,
- Tabela 15.Pregled stanja po spolu korisnika u 2016.godini koji su ostvarili stalnu nov anu pomo putem JU Centra za socijalni rad,
- Tabela 16.Pregled stanja po vrsti i stepenu poteško a u razvoju evidentiranih lica u 2016.godini
- Tabela 17.Pregled stanja u 2016.godini lica ometenih u psihi kom razvoju prema evidenciji JU Centar za socijalni rad Gra anica
- Tabela 18.Pregled stanja u 2016.godini, po starosnoj strukturi broja korisnika koji su ostvarili stalnu nov anu pomo i porodi ni dodatak putem Centra za socijalni rad,
- Tabela 19.Pregled stanja u 2016.godini, po broju i spolu korisnika koji su smješteni u ustanove socijalne zaštite putem Centra za socijalni rad,
- Tabela 20.Pregled stanja u 2016.godini za lica preko 65. godina – korisnike dodatka za njegu i pomo od strane drugog lica prema evidenciji JU Centar za socijalni rad Gra anica
- Tabela 21.Pregled stanja u 2016.godini broj korisnika po osnovu tjelesnog ošte enje organizma, izvor JU Centar za socijalni rad,
- Tabela 22.Pregled stanja u 2016.godini, po broju korisnika i prema vrsti mjere-usluga putem JU Centra za socijalni rad,

PREUVOD

Op ina Gra anica je pokrenula sistemski rješavanje problema i pitanja vezanih za socijalnu zaštitu i inkluziju djece i odraslih na podru ju op ine, tako što su lanovi/ice Op inskog upravnog odbora/Komisija za unapre enje socijalne zaštite i inkluzije Op ine Gra anica uz stru nu pomo i asistenciju IBHI osoblja.

U okviru implementacije projekta „Demokratska uprava na polju ekonomije – Osiguranje pristupa vodosnabdijevanju kroz institucionalni razvoj i infrastrukturu“ (u daljem tekstu: DEG) kao dio Fonda za dostizanje milenijumskih razvojnih ciljeva programa (u daljem tekstu: MDG-F) u oblasti vodosnabdijevanja, kreiran je dokument „**Akcioni plan socijalnog uklju ivanja u sistem socijalne/dje ije zaštite u odnosu na oblast vodosnabdijevanja u op ini Gra anica za 2011-2012. godinu**“ (u daljem tekstu: Akcioni plan za 2011-2012. godinu). Dokument su pripremili lanovi/ice Op inskog upravnog odbora (u daljem tekstu: OUO):

1. Razija Junuzovi , Služba za poduzetništvo, lokalni razvoj i finansije, Op ina Gra anica
2. Advija Gazibegovi , Služba za prostorno ure enje, geodetske i imovinsko- pravne poslove, Op ina Gra anica
3. Meliha Halilovi , Profesor, Osnovna škola „Hasan Kiki “, op ina Gra anica
4. Jasminka Begovi , Direktorica, JU Centar za socijalni rad, op ina Gra anica
5. Elvirs Deli , JU Dom zdravlja, op ina Gra anica
6. Fuad Ali , Direktor, JP Vodovod i kanalizacija dd, op ina Gra anica
7. Alisa Heli , NVO EKO OAZA, op ina Gra anica

uz stru nu pomo i asistenciju IBHI osoblja.

Tokom rada na projektu, pomenuti OUO je prerastao u Op insku Komisiju za unapre enje socijalne zaštite i inkluzije Op ine Gra anica (u daljem tekstu: Komisija). Na osnovu pra enja realizacije aktivnosti prethodnog Akcionog plana za 2011-2012.godinu i preporuka proisteklih iz istog, u nastavku implementacije projekta kreiran je dokument „**Akcioni plan ja anja socijalne**

zaštite i inkluzije djece i odraslih u općini Gračanica za 2013-2014. godinu“ (u daljem tekstu: Akcioni plan za 2013-2014. godinu), a članovi/ce Komisije Općine Gračanica su:

1. Razija Junuzovi , Služba za poduzetništvo, lokalni razvoj i finansije, Općina Gračanica
2. Advija Gazibegovi , Služba za prostorno uređenje, geodetske i imovinsko-pravne poslove, Općina Gračanica
3. Meliha Halilovi , Profesor, Osnovna škola „Hasan Kiki “, općina Gračanica
4. Jasminka Begovi , Direktorica, JU Centar za socijalni rad, općina Gračanica
5. Elvirs Deli , JU Dom zdravlja, općina Gračanica
6. Fuad Ali , Direktor, JP Vodovod i kanalizacija dd, općina Gračanica
7. Jasmin Uli , NVO EKO OAZA, općina Gračanica

uz stručnu pomoć i asistenciju IBHI osoblja.

Članovi/ce Komisije Općine Gračanica su sudjelovali i dali svoj doprinos i na izradi Izvještaja o realizaciji Akcionih planova kao i u procesu izrade dokumenta **Akcioni plan jačanja socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih u općini Gračanica za 2015-2016. godinu** koji su uradili uposlenici Službe za poduzetništvo, lokalni razvoj i finansije.

Članovi/ce Komisije Općine Gračanica su sudjelovali i dali svoj doprinos i na izradi Izvještaja o realizaciji Akcionih planova kao i u procesu izrade dokumenta **Akcioni plan jačanja socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih u općini Gračanica za 2017-2018. godinu** koji su uradili uposlenici Službe za poduzetništvo, lokalni razvoj i finansije.

1. UVOD

Socijalna problematika u FBiH je u nadležnosti kantona, a najveći teret u ovoj oblasti podnose općine, odnosno lokalna zajednica, jer se u njenoj djelatnosti i na njenim prostorima realizuje najveća mjera koje imaju za cilj prevazilaženje socijalne isključenosti. Općina, u funkciji lokalne zajednice u kojoj se ostvaruje lokalna samouprava, u obavezi je da svojim građanima obezbjeđuje veći stepen materijalnog, socijalnog i kulturnog razvoja, društvenu stabilnost, primjenu demokratskih tradicija u unutrašnjem uređenju, legitimnost, legalnost, ravnopravnost i jednakost, pravnu sigurnost, vladavinu prava i zaštitu ljudskih prava i sloboda. Da bi to uradila, općina sa svojim skromnim budžetima, mora imati uslove i resurse koji su joj neophodni da bi predstavljala zajednicu života, rada i stvaranja svakog čovjeka.

U lokalnoj zajednici žive ljudi koji ne zadovoljavaju svoje potrebe i prava: na rad, pristojan životni standard, socijalnu sigurnost, obrazovanje, zdravu životnu okolinu, uslovno stanovanje, zdravstvenu zaštitu, sigurnost, pristupačnost, i sl. Stoga je lokalna zajednica odgovorna da stvara uslove za njihovo zadovoljavanje i da efikasnim, ekonomičnim i jednostavnim mjerama i aktivnostima odgovara na potrebe svojih stanovnika.

Pored lokalne uprave, na lokalnim nivoima djeluje i niz udruženja koja se u okviru nevladinog sektora bave radom sa socijalno isključenim osobama, ali koja aktivnosti koje provode najčešće ne koordiniraju ni između sebe, niti sa nadležnim općinskim službama i javnim ustanovama i institucijama.

Prema podacima iz dokumenta Politike socijalnog uključivanja općine Gračanica 2014.- 2018. godine „socijalno uključivanje Općine Gračanica 2014. – 2018. zasnovano je na nadležnostima koje ima općina i identifikovanim potrebama koje su ustanovljene proučenjem analize socijalne uključenosti na području općine Gračanica, a koja je obuhvatila sljedeće oblasti:

- Zapošljavanje
- Socijalna zaštita

- Zaštita socijalno isključene djece i porodice sa djecom
- Zaštita lica sa invaliditetom
- Ruralni razvoj
- Obrazovanje
- Primarna zdravstvena zaštita

Pitanja socijalnog uključivanja obuhvataju niz tema koja zahtijevaju širok pristup najprije u njihovom definisanju, a potom u iznalaženju i implementaciji odgovaraju ih rješenja. Stoga je neophodan multisektorski integrativni pristup ovom problemu koji obuhvata ne samo horizontalno uključivanje različitih sektora, nego i različite nivoe vlasti, civilni sektor i druge nosioce lokalnog socijalnog razvoja“.

Općinski dvogodišnji Akcioni plan jačanja socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih na području općine Gračanica za period 2017-2018.godinu predstavlja nastavak uspješnih rezultata postignutih u okviru projektnih aktivnosti koje su implementirane u općini, kao i replikaciju rezultata prethodno implementiranih planova i to: Akcionog plana socijalnog uključivanja u sistem socijalne/dječje zaštite u odnosu na oblast vodosnabdijevanja na području općine Gračanica za period 2011-2012.godinu, Akcionog plana jačanja socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih na području općine Gračanica period za 2013-2014.godinu i Akcionog plana jačanja socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih na području općine Gračanica period za 2015-2016.godinu.

Akcioni plan jačanja socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih na području općine Gračanica za period 2017-2018.godinu je dokument nastao na osnovu naučnih lekcija i stečnog iskustva u izradi i implementaciji ranije usvojenih dokumenata.

Prilikom analize situacije u sferi socijalne zaštite i planiranja budućih aktivnosti Akcionog plana za 2017-2018.godinu, članovi/ce Komisije općine Gračanica su posebnu pažnju obratili na usklađivanje aktivnosti sa općinskim strategijama i planovima razvoja u segmentu unapređenja statusa djeteta i odraslih u lokalnoj zajednici.

Akcioni plan za 2017-2018.godinu, kao i prethodni Akcioni planovi, izrađen je u skladu sa HRBAP metodologijom, stavljaju i na prioritetno mjesto realizaciju ljudskih/dječjih prava u skladu sa Konvencijom o pravima djeteta i Univerzalnom deklaracijom o ljudskim pravima.

2. CILJEVI I SADRŽAJ „AKCIONOG PLANA JAČANJA SOCIJALNE ZAŠTITE I INKLUZIJE DJECE I ODRASLIH U OPĆINI GRAČANICA ZA 2017-2018. GODINU“

Općinski dvogodišnji Akcioni plan jačanja socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih u općini Gračanica za 2017-2018.godinu predstavlja nastavak djelovanja Komisije za unapređenje socijalne zaštite i inkluzije. Akcioni plan za 2017-2018.godinu predstavlja replikaciju uspješnih rezultata postignutih u okviru projektnih aktivnosti koje su implementirane u 48 općina u BiH, kao i replikaciju rezultata prethodno implementiranog Akcionog plana za 2011-2012.godinu, Akcionog plana 2013-2014.godina u općini Gračanica i Akcionog plana 2015-2016.godina u općini Gračanica.

Prilikom analize situacije u sferi socijalne zaštite i planiranja budućih aktivnosti Akcionog plana za 2017-2018.godinu, članovi/ce Komisije općine Gračanica su posebnu pažnju obratili na

usklađivanje aktivnosti sa općinskim strategijama i planovima razvoja u segmentu unapređivanja statusa djeteta i odraslih u lokalnoj zajednici. Realizacija Akcionog plana za 2017-2018.godinu u općini Gračanica predstavlja nastavak implementacije prethodnog Akcionog plana.

Akcioni plan u toku dvogodišnje implementacije ima pet definisanih ciljeva:

- *Unaprijediti sistem socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih u općini Gračanica;*
- *Unaprijediti podršku prioritetnim socijalno isključenim grupama djece i odraslih;*
- *Unaprijediti sistem prikupljanja i evidentiranja podataka u oblasti socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih u općini Gračanica;*
- *Unaprijediti promociju aktivnosti iz oblasti socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih;*
- *Povećati finansiranje sistema socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih na nivou općine Gračanica.*

2.1. Proces i metodologija

Akcioni plan za 2017-2018.godinu, kao i prethodni Akcioni plan za 2011-2012.godinu, Akcioni plan za 2013-2014.godinu i Akcioni plan za 2015-2016.godinu, izrađeni su u skladu sa HRBAP metodologijom, stavljaju i na prioritetno mjesto realizaciju ljudskih/dječjih prava u skladu sa Konvencijom o pravima djeteta i Univerzalnom deklaracijom o ljudskim pravima.

Metodologija razvijena u okviru projekta koristi pristup planiranju baziran na ljudskim pravima sa posebnim fokusom na principe nediskriminacije i učešća. Ključni aspekt pristupu razvoja koji se temelji na ljudskim pravima jeste odgovornost. Sa stajališta ljudskih prava, pojedinci ili grupe su nosioci prava dok su institucije i vlasti, kao nosioci dužnosti, odgovorni za realizaciju tih prava, a samim tim i u obavezi da uspostave mjere poštivanja i zaštite ovih prava.

U toku izrade Akcionog plana za 2017-2018.godinu, provedene su metode istraživanja i metode intervjua, kao i metode monitoringa implementacije aktivnosti Akcionog plana za 2011-2012.godinu, Akcionog plana za 2013-2014.godinu i Akcioni plan za 2015-2016.godinu u cilju dobijanja preporuka za unapređivanje Akcionog plana za 2017-2018.godinu. Također, korišteni su relevantni dokumenti i zakonske regulative, informacije sa web portala i održani su sastanci sa stručnim kadrom iz institucija i organizacija iz sfere socijalne zaštite. Pored prethodno navedenih dokumenata, korištene su informacije dobijene na sastancima PAG grupe, podaci iz dokumenta „Procjena situacije u oblasti socijalne/dječje zaštite i inkluzije u općini Gračanica“ (u daljem tekstu: Procjena situacije), kao i iskustvo iz realizacije prethodnog Akcionog plana za 2011-2012.godinu, Akcionog plana za 2013-2014.godinu i Akcioni plan za 2015-2016.godinu.

3. ANALIZA SITUACIJE

Realizacija Akcionog plana za 2017-2018.godinu u općini Gračanica predstavlja nastavak implementacije prethodnih Akcionih planova, tako da slijedi pregled ostvarenih rezultata iz prethodnog Akcionog plana 2015-2016.

3.1. Pregled ostvarenih rezultata iz „Akcionog plana za unapređivanje socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih za 2015-2016.godinu u općini Gračanica“

Prilikom analize situacije u sferi socijalne zaštite i planiranja budućih aktivnosti Akcionog plana za 2015-2016.godinu, članovi/ce Komisije općine Gračanica su posebnu pažnju obratili na usklađivanje aktivnosti sa općinskim strategijama i planovima razvoja u segmentu unapređivanja statusa djeteta i odraslih u lokalnoj zajednici.

Realizacija Akcionog plana za 2015-2016.godinu u općini Gračanica predstavlja nastavak implementacije prethodnog Akcionog plana.

Akcioni plan za 2015-2016.godinu, kao i prethodni Akcioni plan za 2011-2012.godinu i , Akcioni plan za 2011-2012.godinu izrađen je u skladu sa HRBAP metodologijom, stavljaju i na prioritetno mjesto realizaciju ljudskih/ dječijih prava u skladu sa Konvencijom o pravima djeteta i Univerzalnom deklaracijom o ljudskim pravima.

Metodologija razvijena u okviru projekta koristi pristup planiranju baziran na ljudskim pravima sa posebnim fokusom na principe nediskriminacije i učešća. Ključni aspekt pristupu razvoja koji se temelji na ljudskim pravima jeste odgovornost. Sa stajališta ljudskih prava, pojedinci ili grupe su nosioci prava dok su institucije i vlasti, kao nosioci dužnosti, odgovorni za realizaciju tih prava, a samim tim i u obavezi da uspostave mjere poštivanja i zaštite ovih prava.

U toku izrade Akcionog plana za 2013-2014.godinu, provedene su metode istraživanja i metode intervjua, kao i metode monitoringa implementacije aktivnosti Akcionog plana za 2011-2012.godinu u cilju dobijanja preporuka za unapređenje Akcionog plana za 2013-2014. godinu. Također, korišteni su relevantni dokumenti i zakonske regulative, informacije sa web portala i održani su sastanci sa stručnim kadrom iz institucija i organizacija iz sfere socijalne zaštite.

Shodno tome, u implementaciji Akcionog plana za 2015-2016.godinu ukazuju da su postignuti sljedeći i definisani kratkoročni (dvije godine) koraci u realizaciji prioritetnih akcija:

- Obezbijeđena sredstva za realizaciju nekih od aktivnosti Akcionog plana za 2017-2018.godinu iz budžeta Općine Gračanica u iznosu od 8.000,00 KM
- podržana realizacija dokumenta Kriteriji i mjere socijalne politike putem izdvajanja sredstava iz općinskog budžeta za subvencioniranje identifikovanih grupa u iznosu od 5.000,00 KM;
- podržana inicijativa za osnivanje Savjetovalište za djecu, mlade i porodice ;
- kontinuirano se radilo na poboljšanju statusa djece sa posebnim potrebama u općini Gračanica u saradnji sa Udruženjem roditelja djece i omladine sa posebnim potrebama „Futura“ Gračanica i UG „Naša budućnost“;
- nije osiguran kontinuitet u radu Stručnog/operativnog tima za realizaciju Protokola o saradnji i postupanju kroz redovite sastanke i redovito izvještavanje o radu tima prema Komisiji;
- nije kontinuirano radeno na identifikaciji korisnika socijalne zaštite i inkluzije, i vršiti redovno ažuriranje postojećih baza podataka (DevInfo, SOTAC, LOTUS i baze podataka o socijalno isključenim grupama);
- nastavljene su aktivnosti na jačanju nevladinog sektora kroz podršku u rješavanju pitanja prostorija za rad i razvijati volonterski rad;
- nije vršena edukacija svih aktera socijalne zaštite u skladu sa mapiranim potrebama;
- nije se kontinuirano radilo na medijskoj promociji u cilju informisanja i jačanja svijesti lokalne zajednice o problemima socijalno isključenih kategorija.

3.2. Mapiranje sistema socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih

Sistem socijalne zaštite i inkluzije u BiH uključuje više sektora: socijalni, obrazovni, zdravstveni, sektor pravosuđa i policije, kao i nevladin i privatni sektor i porodica.

Institucije i organizacije aktivne u sistemu socijalne zaštite i inkluzije, sa svojim nivoima

odgovornosti, djeluju i pružaju usluge u skladu sa relevantnim zakonodavstvom, mandatima, ovlastima, opisom posla, procedurama izvještavanja i izvorima finansiranja.

Sistem socijalne zaštite i inkluzije organizovan je na različitim nivoima vlasti: državnom nivou (Bosna i Hercegovina), entitetskom nivou (Federacija Bosne i Hercegovine i Republika Srpska), nivou distrikta (Bračko distrikt BiH), kantonalnom nivou (10 kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine), kao i na općinskom nivou.

U nastavku slijedi tabelarni pregled institucija, agencija, centara, direkcija i komisija od značaja za socijalnu zaštitu i inkluziju djece i odraslih na svim nivoima relevantnim za općinu Gračanica (Tabela 1).

	Država BiH	Entitet (FBiH)	Tuzlanski kanton (TK)	Opština Gračanica
Institucija	<ul style="list-style-type: none"> Vijeće ministara BiH Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH Ministarstvo civilnih poslova BiH Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH Ministarstvo sigurnosti BiH Ministarstvo pravde BiH Institucija Omdusmena za ljudska prava 	<ul style="list-style-type: none"> Parlament Federacije BiH Vlada Federacije BiH Ministarstvo rada i socijalne politike Ministarstvo obrazovanja i nauke Ministarstvo zdravstva Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, Ministarstvo okoliša i turizma Ministarstvo unutrašnjih poslova Ministarstvo pravde i Ministarstvo finansija 	<ul style="list-style-type: none"> Skupština TK Vlada TK Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i povratak Ministarstvo zdravstva Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Ministarstvo pravosuđa i uprave. Kantonalni zavod za zdravstvenu zaštitu Socijalno pedagoška životna zajednica USK Pedagoški zavod TK Kantonalno Tužilaštvo TK SOS-Dječije selo-Gračanica Centar za djecu sa višestrukim smetnjama „Koraci nade“ 	<ul style="list-style-type: none"> Općina Gračanica Mjesne zajednice JU Centar za socijalni rad JU Dom zdravlja Općinska bolnica „Dr. Mustafa Beganovi“ Centar za mentalno zdravlje Policajska uprava JU Dječije obdanište „Naša djeca“ (11) osnovnih škola sa područnim školama (2) srednje škole Općinski sud „SOS Dječije selo“ Gračanica
Agencija/ Komisija/ Direkcija	<ul style="list-style-type: none"> Agencija za jednakost spolova BiH Zajednička komisija za ljudska prava, prava djeteta, mlade, imigraciju, izbjeglice, azil i etiku Parlamentarne skupštine BiH Direkcija za ekonomsko planiranje BiH 		<ul style="list-style-type: none"> Komisija za ocjenjivanje i razvrstavanje djece i mladih sa posebnim potrebama TK 	

Tabela 1. Pregled institucija, agencija, centara, direkcija i komisija od značaja za socijalnu zaštitu i inkluziju na svim nivoima relevantnim za općinu Gračanica

3.3. Opšta situacija u općini Gračanica

Općina Gračanica se nalazi na zapadnom dijelu Tuzlanskog kantona, na površini od 219,5 km² s desne strane rijeke Spreče, između općine Doboj Istok na zapadu i općine Lukavac na istoku. Općina Gračanica je organizovana u 25 MZ, koje djeluju kao obavezan oblik mjesne samouprave putem kojih građani sudjeluju u odlučivanju o poslovima iz samoupravnog djelokruga i lokalnim poslovima koji neposredno i svakodnevno utiču na njihov život i rad.

Prema popisu stanovništva iz 1991. godine na području općine živjelo je ukupno 59.134 stanovnika. U odnosu na navedeni podatak, podaci/procjena Federalnog zavoda za statistiku sa 31.12.2014. godine ukazuje da u općini Gračanica živi 50.855 osoba (26.078 M/ 24.777 Ž), a prema starosnoj strukturi slika je sljedeća: 0-5 godina: 1.625 (793 M/ 832 Ž); od 6-14 godine:

3.959 (1.972 M/ 1987 Ž); od 15-18 godina: 2.350 (1.211 M/ 1.139 Ž); preko 18 godina starosti: 42.921 osoba (22.102 M/ 20.819 Ž).

Prema popisu stanovništva iz 2013.godine prema podacima Federalnog zavoda za statistiku na području općine živjelo je ukupno 45.220 stanovnika (M 21.641 / Ž 23.579), tako da prema konačnim rezultatima popisa stanovništva iz 2013.godine u općini Gračanica, a prema starosnoj i polnoj strukturi slika je sledeća:

Struktura stanovništva prema starosti po petogodištima i spolu, stanje po popisu iz 2013				
	stanovništvo prema starosti po petogodištima	M	Ž	
1	0 - 4	1.276	1.324	2.600
2	5 - 9	1.287	1.231	2.518
3	10 - 14	1.307	1.235	2.542
4	15 - 19	1.674	1.639	3.313
5	20 - 24	1.567	1.639	3.206
6	25 - 29	1.686	1.600	3.286
7	30 - 34	1.604	1.630	3.234
8	35 - 39	1.493	1.626	3.119
9	40 - 44	1.523	1.703	3.226
10	45 - dalje	8.224	9.952	18.176
	UKUPNO:	21.641	23.579	45.220

Tabela 2. Pregled stanovništva prema starosti po petogodištima i spolu, stanje po popisu iz 2013. godine

Prema evidenciji službi općine na području općine Gračanica prema stanju na 31.12.2016. godine živjelo je ukupno 47.252 stanovnika (23.080 M / 24.172 Ž), a prema starosnoj strukturi slika je sljedeća:

Struktura stanovništva prema starosti i spolu, stanje iz 2016.				
	stanovništvo prema starosti po petogodištima	M	Ž	
1	0-5	989	1.104	2.093
2	6-14	1.751	1.719	3.470
3	15-18	1.034	965	1.999
4	preko 18	19.306	20.384	39.690
	UKUPNO:	23.080	24.172	47.252

Tabela 3. Pregled starosne i polne strukture stanovništva po evidenciji matičara, stanje sa 31.12.2016. godine

Prema podacima Zavoda za statistiku FBiH, ukupan broj rođene djece sa 31.12.2015. godine je bio 501 (255 M/ 246 Ž), od čega su sva živorođena djeca.

Prema istom izvoru ukupan broj rođene djece sa 31.12.2016. godine je bio 587 (291 M/ 296 Ž), od čega su sva živorođena djeca. Prema istom izvoru, mjesto porođaja majki je bilo zdravstvena ustanova.

Podaci o rođenim stanovnicima prema spolu,				
	godina rođenja	M	Ž	
1	2015.	255	246	501
2	2016.	291	296	587

Tabela 4. Pregled broja rođenih stanovnika prema spolu po evidenciji matičara, stanje sa 31.12.2015. godine i stanje sa 31.12.2016. godine

Prema podacima iz istog izvora, a u vezi prirodnog kretanja stanovništva, u općini Gračanica umrlo je 443 osobe (245 M/ 198 Ž) do kraja 2016. godine, što ukazuje na pozitivan prirodni priraštaj.

Podaci o umrlim stanovnicima prema starosti i spolu,				
stanovništvo po starosti i spolu		M	Ž	
2015.				
1	0-5	4	1	5
2	6-14	0	0	0
3	15-18	0	0	0
4	preko 18	237	221	458
UKUPNO:		241	222	463
2016.				
1	0-5	3	5	8
2	6-14	0	0	0
3	15-18	1	1	2
4	preko 18	241	192	433
UKUPNO:		245	198	443

Tabela 5. Pregled broja umrlih prema starosnoj i polnoj strukturi stanovništva po evidenciji matičara, stanje sa 31.12.2015. godine i stanje sa 31.12.2016. godine

Prema poretku podataka o broju rođenih (587 osoba) i broju umrlih (443 osobe) do kraja 2016.godine na području općine Gračanica, veći je broj rođenih što ukazuje na **pozitivan prirodni priraštaj**.

Prema evidenciji JU Centra za socijalni rad, u općini Gračanica ima 849 (416 M/ 433 Ž) djece ometene u psiho-fizičkom razvoju, od toga:

Djeca ometana u psiho-fizičkom razvoju		M	Ž	
1	Djeca bez roditeljskog staranja	12	11	23
2	Odogojno zanemarena i zapuštena djeca	82	16	98
3	Djeca čiji je razvoj ometan porodičnim problemima	269	372	641
4	Djeca sa mentalnim i fizičkim smetnjama	53	34	87
UKUPNO		416	433	849

Tabela 6. Pregled starosne i polne strukture djece ometane u psiho-fizičkom razvoju na općini Gračanica, stanje sa 31.12.2016.godine

Prema evidenciji JU Centra za socijalni rad, u općini Gračanica ima 1.782 (857 M/ 925 Ž) odraslih osoba ometene u psiho-fizičkom razvoju, od toga:

Odrasle osobe ometane u psiho-fizičkom razvoju		M	Ž	
1	Osobe ometane u psihofizičkom razvoju i osobe sa invaliditetom	304	265	569
2	Materijalno neosigurane i za rad nesposobne osobe	330	450	780
3	Stare osobe bez roditeljskog staranja	35	59	94
4	Osobe društveno negativnog ponašanja	144	92	236
5	Osobe i obitelji u stanju socijalne potrebe kojima je usljed posebnih okolnosti potrebna pomoć	44	59	103
UKUPNO		857	925	1.782

Tabela 7.pregled polne strukture odraslih osoba ometenih u psiho-fizičkom razvoju na općini Gračanica, stanje sa 31.12.2016. godine

Nema novih dostupnih podataka po pitanju evidencije djece iz manjinske populacije, podaci iz UG SAJA ROMA Gra anica na dan 12.03.2015.godine ukazuju da na podru ju op ine Gra anica živi 96 romskih porodica i kojima živi 311 lanova a od ima 103 (_ M/ _ Ž) djece starosti do 15 godina.

Po pitanju lokalne ekonomije, podaci Zavoda za statistiku FBiH sa 31.12.2016.godine, u op ini Gra anica je bilo registrovano poslovnih subjekata: 442 pravnih lica, 669 poslovnih subjekata u oblasti obrta, 19 javnih ustanova i 28 ostali (banke, osiguranja, mikrokreditne organizacije i dr.).

Prema podacima iz oktobra 2016.godine, u našoj op ini je zaposleno 9.236 radno sposobnih osoba, a visina prosje ne neto pla a u 2016.godini je 539 KM u op ini Gra anica, 753 KM na Tuzlanskom kantonu i 851 KM u Federaciji BiH, prema podacima Zavoda za statistiku FBiH:¹

Pregled prosje nih neto pla a u op ini, Kantonu i Federaciji izražena u KM			
mjesec	Gra anica	Tuzlanski kanton	Federacija BiH
prosje na plata u 2016.god.	539	753	851

Tabela 8. Pregled procje nih neto pla a za Op inu Gra anica, TK i F BiH, prema podacima Zavoda za statistiku stanja u 2016.godini

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, broj nezaposlenih u op ini Gra anica sa 31.12.2016.godine je iznosio 8.675 osoba.

Prema podacima Federalnog zavoda za zapošljavanje iz decembra 2016.godine, slijedi pregled nezaposlenih lica prema kvalifikacijama:

Op ina Gra anica	Nezaposlene osobe prema stru noj spremi, stanje decembar 2016.									Ukup no
	Mr/dr nauka	VSS	VŠS	SSS	NSS	VKV	KV	PKV	NKV	
M	2	117	15	612	0	37	1.722	223	1.107	3.835
Ž	10	352	26	1.256	0	1	1.797	30	1.368	4.840
Σ	12	469	41	1.868	0	38	3.519	253	2.475	8.675

Tabela 9. Pregled nezaposlenih lica prema spolu i obrazovnoj strukturi, stanja u 2016.godini

Prema podacima Federalnog zavoda za zapošljavanje iz decembra 2016.godine, slijedi pregled nezaposlenih lica prema starosnoj dobi:

	Nezaposlene osobe prema starosnoj dobi, stanje decembar 2016.									Ukupno
	15-18	18-24	24-30	30-35	35-40	40-45	45-50	50-60	60+	
M	122	611	450	357	348	390	423	884	250	3.835
Ž	122	868	985	690	622	509	440	560	44	4.840
Σ	244	1.479	1.435	1.047	970	899	863	1.444	294	8.675

Tabela 10. Pregled nezaposlenih lica prema starosnoj dobi, stanja u 2016.godini

¹ „Tuzlanski kanton u brojkama“, Zavod za statistiku FBiH, 2016.godine

Prema podacima Federalnog zavoda za zapošljavanje iz decembra 2016.godine, u op ini Gra anica je bilo 8.675 (3.835 M/ 4.840 Ž) nezaposlenih, radno sposobnih osoba. Od tog broja, na zaposlenje po dužini ekanja kako slijedi:

	Dužina ekanja, stanje decembar 2016.				ukupno
	Do 6 mjeseci	7-24 mjeaseca	25-48 mjeseci	Više od 48 mjeseci	
M	651	779	425	1.980	3.835
Ž	592	837	773	2.638	4.840
Σ	1.243	1.616	1.198	4.618	8.675

Tabela 11. Pregled nezaposlenih lica prema dužini ekanja na zaposlenje, stanja u 2016.godini

Ukupan broj radno sposobnog stanovništva= zaposleni (Z) + nezaposleni (N)
Z (9.236) + N (8.675) = 17.911 radno sposobnog stanovništva

Danas, op ina Gra anica spada u red **srednje razvijenih op ina.**²

Prema evidenciji JU Centra za socijalni rad broj korisnika nov ane pomo i u op ini Gra anica u 2016.godini:

Nov ana pomo u 2016. godini				
	Vrsta nov ane pomo i	M	Ž	
1	Stalna nov ana pomo	103	147	250
2	Li na invalidnina, Nov ana naknada za pomo i njegu druge osobe i Ortopedski dodatak	765	801	1.566
3	Druga materijalna pomo	0	0	0
4	Osposobljavanje za život i rad	0	0	0
5	Smještaj u drugu obitelj	4	6	10
6	Smještaj u ustanovu socijalne zaštite	34	24	58
7	Jednokratne nov ane pomo i	202	204	406
8	Zdravstveno osiguranje	331	294	625
9	Usluge socijalnog rada i drugih stru nog rada	0	0	0
10	Ku na njega i pomo u ku i	0	0	0
11	Dje iji dodatak	454	466	920
12	Naknada umjesto pla e roditelju koji je u radnom odnosu		123	123
13	Naknada umjesto pla e roditelju koji nije u radnom odnosu	0	45	45
14	Civilne žrtve rata	64	84	148
	UKUPNO:	1.957	2.194	4.151

Tabela 12. Pregled vrste nov ane pomo i po spolu korisnicima koje ostvaruju putem CSR, stanje sa 31.12.2016. g

Prema evidenciji JU Centra za socijalni rad, u op ini Gra anica u 2016.godini nov ana pomo je ispla ena po vrsti pomo i u iznosu od 3.846.493,85 KM, kako slijedi:

Ispla ena nov ana pomo u 2016.godini putem JU Centar za socijalni rad Gra anica		
Vrsta nov ane pomo i	u KM	
1	Stalna nov ana pomo	321.888,00
2	Li na invalidnina, Nov ana naknada za pomo i njegu druge osobe i Ortopedski dodatak	2.235.834,19

² Podaci Op ine Gra anica

3	Druga materijalna pomoć	0,00
4	Osposobljavanje za život i rad	0,00
5	Smještaj u drugu obitelj	54.003,00
6	Smještaj u ustanovu socijalne zaštite	348.805,44
7	Jednokratne novane pomoći	42.363,17
8	Zdravstveno osiguranje	87.525,00
9	Usluge socijalnog rada i drugih stručnog rada	0,00
10	Kućna njega i pomoć u kući	0,00
11	Dječiji dodatak	312.540,00
12	Naknada umjesto plaće roditelju koji je u radnom odnosu	90% prosječne ostvarene plaće korisnika ili 55% prosječne plaće u kantonu
13	Naknada umjesto plaće roditelju koji nije u radnom odnosu	6.884,09
14	Civilne žrtve rata	436.650,96
	UKUPNO	3.846.493,85

Tabela 13. Pregled vrste novane pomoći obrađene putem Centra za socijalni rad, stanje u 2016. godini

Prema evidenciji JU Centra za socijalni rad, u općini Gračanica sa 31.12.2016. godine zdravstveno osiguranih preko centra za socijalni rad je 625 lica, od toga:

Zdravstveno osigurana lica u 2016. godini preko Centra za socijalni rad				
	korisnici	Broj korisnika	Broj članova	Ukupno osiguranih
1	Korisnici stalne novane pomoći	143	45	188
2	Lica smještena u ustanove socijalne zaštite	21	0	21
3	Civilne žrtve rata	20	17	37
4	Lica starija od 65 god.	359	2	361
5	Djeca od 0-6 godina	15	0	15
6	Lica smještena u druge porodice	3	0	3
	UKUPNO	561	64	625

Tabela 14. Pregled stanja po broju korisnika sa 31.12.2016. godine koji su ostvarili zdravstveno osiguranje lica putem Centra za socijalni rad,

Prema evidenciji JU Centra za socijalni rad, u općini Gračanica u 2016. godini korisnici stalne novane pomoći preko centra za socijalni rad su 201 lice sa 49 članova doma instava, od toga:

Korisnici stalne novane pomoći			
spol	Broj korisnika	Broj članova doma instava	ukupno
M	85	18	103
Ž	116	31	147
Σ	201	49	250

Tabela 15. Pregled stanja po spolu korisnika u 2016. godini koji su ostvarili stalnu novanu pomoć putem Centra za socijalni rad,

Prema evidenciji JU Centra za socijalni rad, u općini Gračanica u 2016. godini prema vrsti i stepenu poteškoća u razvoju evidentirana su lica, kako slijedi:

Vrsta i stepen poteškoća u razvoju evidentirana su lica u 2016. godini putem JU Centra za socijalni rad Gračanica		
	Vrsta i stepen poteškoća u razvoju	Broj korisnika
1	Oštećenje vida	8

2	Ošte enje sluha	7
3	Poreme aj glasa i govora jezika	12
4	Tjelesno ošte enje i hroni ne bolesti	11
5	Tjelesni invaliditet i hroni ne bolesti	13
	UKUPNO	51

Tabela 16. Pregled stanja po vrsti i stepenu poteško a u razvoju evidentiranih lica u 2016.godini

Prema evidenciji JU Centra za socijalni rad, u op ini Gra anica u 2016.godini lica ometena u psihi kom razvoju:

Lica sa poteško ama u psihi kom razvoju u 2016. godini prema evidenciji JU Centar za socijalni rad Gra anica		
	Teško e u psihi kom razvoju	Broj korisnika
1	Laka mentalna retardacija	72
2	Umjereno mentalna retardacija	23
3	Teža mentalna retardacija	12
4	Teška mentalna retardacija	4
5	Poreme aj u ponašanju	45
6	Kombinovane smetnje	42
	UKUPNO	198

Tabela 17. Pregled stanja u 2016.godini lica ometenih u psihi kom razvoju prema evidenciji JU Centar za socijalni rad Gra anica

Prema evidenciji JU Centra za socijalni rad, u op ini Gra anica u 2016.godini prema starosnoj strukturi broj korisnika stalne nov ane pomo i i porodi nog dodatka:

Starosna struktura broja korisnika, stanje decembar 2016.				
godine	0-25	25-65	Preko 65	UKUPNO
br.korisnika	34	77	139	250
Σ	34	77	139	250

Tabela 18. Pregled stanja u 2016.godini, po starosnoj strukturi broja korisnika koji su ostvarili stalnu nov anu pomo i porodi ni dodatak putem Centra za socijalni rad,

Prema evidenciji JU Centra za socijalni rad, u op ini Gra anica u 2016.godini u ustanovama socijalne zaštite nalazi se 58 lica:

Broj korisnika i spolna struktura, smještaj u ustanove socijalne zaštite, stanje decembar 2016.				
	naziv ustanova socijalne zaštite	M	Ž	ukupno
1	SOS Dje ije selo Gra anica	5	1	6
2	Centar Duje Klokočnica	18	16	34
3	ZZMIL Drin Fojnica	4	1	5
4	Zavod za zaštitu muške djece i omladine Pazari	1	0	1
5	Dom za djecu bez roditeljskog staranja	2	2	4
6	Selo mira Turija	5	2	7
6	Centar za slijepu i slabovidnu djecu Sarajevo	1	0	1
Σ	6 ustanova	36	22	58

Tabela 19. Pregled stanja u 2016.godini, po broju i spolu korisnika koji su smješteni u ustanove socijalne zaštite putem Centra za socijalni rad,

Prema evidenciji JU Centra za socijalni rad, u općini Gračanica u 2016. godini lica preko 65. godina – korisnici dodatka za njegu i pomoć od strane drugog lica:

	Stepen invaliditeta i vrsta novčanog davanja	Broj korisnika
1	Lica preko 65 godina (dodatak za njegu i pomoć od strane drugog lica)	237
	ukupno	237

Tabela 20. Pregled stanja u 2016.godini za lica preko 65. godina – korisnike dodatka za njegu i pomoć od strane drugog lica prema evidenciji JU Centar za socijalni rad Gračanica

Prema evidenciji JU Centra za socijalni rad, u općini Gračanica u 2016.godini korisnici prava na tjelesno oštećenje organizma prema stepenu invaliditeta:

	Stepen invaliditeta	Broj korisnika
1	Korisnici lične invalidnine, I grupe	512
2	Korisnici lične invalidnine, II grupe	318
3	Korisnici prava na pomoć i njegu od strane drugog lica, I grupe	262
4	Korisnici prava na pomoć i njegu od strane drugog lica, II grupe	314
5	Korisnici prava na ortopedski dodatak	160
	UKUPNO	1.566

Tabela 21. Pregled stanja u 2016.godini broj korisnika po osnovu tjelesnog oštećenja organizma, izvor Centar za socijalni rad,

Prema evidenciji JU Centra za socijalni rad, u općini Gračanica u 2016.godini prema vrsti mjere-usluge, kako slijedi:

	Vrsta mjere-usluge	Broj korisnika
1	Saniranje bračnih i porodičnih odnosa	219
2	Rad sa punoljetnim licima asocijalnog ponašanja	263
3	Socijalni rad sa materijalno nezbrinutim starim licima i duševnim bolesnicima	628
4	Pomoć ostalim licima u stanju socijalne potrebe	1.970
5	Stavljanje pod starateljstvom	11
6	Postavljanje staratelja za posebne slučajeve	49
7	Uređenje kontakta roditelja i djece	37
8	Odobrenje otuđenja nekretnina i podizanje novca	52
9	Prijedlog sudu za povjeru djece	84
10	Sudske rasprave	206
11	Izlazak stručnih radnika na teren	283
12	Posjeta porodica po različitim pitanjima	475
13	Mišljenje za brak maloljetnih lica	3
14	Izdavanje različitih uvjerenja	1.950
15	Rad po tužbama: odgovori, van sudska poravnjanja, prigovori, žalbe i drugo	7
16	Ukupan broj odrađenih lica izloženih zlostavljanju i nasilju u porodici	56
17	Rad sa vaspitno zanemarenim i vaspitno zapuštenim maloljetnicima i njihovim roditeljima	128
18	Smještaj štitenika u porodice i u ustanove	68
19	Obrada i upućivanje na ocjenu tjelesnog oštećenja i radne sposobnosti	216
20	Izrada rješenja o priznavanju prava za novčanu naknadu i prestanak	3.980
21	Prijavljivanje na zdravstveno osiguranje	625
22	Broj izrečenih mjera prema maloljetnicima	32
	UKUPNO	11.342

Tabela 22. Pregled stanja u 2016.godini, po broju korisnika i prema vrsti mjere-usluga putem Centra za socijalni rad,

Općina Gračanica svake godine u Budžetu Općine planira i izdvoji sredstva za pomoć i socijalnu zaštitu ugroženih kategorija stanovništva, tako da je:

1. u 2013.godini izdvojeno 217.560 KM,
2. u 2014.godinu izdvojeno 286.834 KM,
3. u 2015.godini izdvojeno 313.451 KM,
4. izvještaj za izdvojena sredstva u 2016.godini je u radu i doći će na razmatranje,
5. a pored redovno planiranih aktivnosti i realizacije mjera za unapređenje socijalne zaštite, u vanrednim situacijama se preduzimaju i vanredne mjere, kao što je bio slučaj elementarnih nepogoda i prirodnih nesreća koje su zahvatile područje općine u 2014.godini.

Općina Gračanica je za pomoć i socijalnu zaštitu ugroženih kategorija stanovništva planirala sredstva u Budžetu za 2017.godinu kao i u Dokumentu okvirnog budžeta za 2018.godinu (DOB-u za naredne tri godine).

3.4.Općinske strategije

Općina Gračanica je u cilju povećanja stepena uključenosti zajednice u proces planiranja i odlučivanja u općini, bolje transparentnosti u upravi i podrške većem učestvovanju javnosti u procesu planiranja i razvoja zajednice, uspostavila lokalne strategije za ostvarivanje kontinuiranog i trajnog šireg dijaloga između civilnog društva, mjesnih zajednica i lokalnih organa vlasti.

U svrhu unapređenja života građana, Općina Gračanica je uspostavila sljedeće lokalne strategije i akcione planove za realizaciju, kako slijedi po pregledu:

- Strategija za mlade općine Gračanica
- Strategija partnerstva između nevladinih organizacija (NVO) i Općine Gračanica
- PKI-Program kapitalnih investicija općine Gračanica 2010 -2014
 - Izvještaj o realizaciji u 2010.god. projekata PKI 2010-2014,
 - Izvještaj o realizaciji u 2011.god. projekata PKI 2010-2014,
 - Izvještaj o realizaciji u 2012.god. projekata PKI 2010-2014,
 - Izvještaj o realizaciji u 2013.god. projekata PKI 2010-2014,
 - Izvještaj o realizaciji u 2014.god. projekata PKI 2010-2014,
 - Evoluacija u 2015.god. PKI 2010-2014 i realizacija svih projekata u periodu 2010-2014.
- PKI-Program kapitalnih investicija općine Gračanica 2017 -2021
 - U pripremi Program kapitalnih investicija općine Gračanica za period 2017-2020 koji će biti na razmatranje i usvajanje Općinskom vijeću u Gračanici
- Strategija razvoja općine Gračanica (2011-2020)
 - Izvještaj o realizaciji Strategija razvoja općine Gračanica 2011-2020 u 2011.god.,
 - Izvještaj o realizaciji Strategija razvoja općine Gračanica 2011-2020 u 2012.god.,
 - Izvještaj o realizaciji Strategija razvoja općine Gračanica 2011-2020 u 2013.god.,
 - Izvještaj o realizaciji Strategija razvoja općine Gračanica 2011-2020 u 2014.god.,
 - Izvještaj o realizaciji Strategija razvoja općine Gračanica 2011-2020 u 2015.god.,
- Revizija Strategija razvoja općine Gračanica 2011-2020

- U pripremi revizija Staregije razvoja op ine Gra anica (2011-2020) u 2016
- Akcioni plan socijalnog uklju ivanja u sistem socijalne/dje ije zaštite u odnosu na oblast vodosnabdijevanja u op ini Gra anica 2011-2012,
 - Informacija o realizaciji Akcionog plana 2011-2012 u 2011.god.,
 - Informacija o realizaciji Akcionog plana 2011-2012 u 2012.god.,
- Akcioni plan ja anja socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih u op ini Gra anica 2013-2014,
 - Informacija o realizaciji Akcionog plana 2013-2014 u 2013.god., i
 - Informacija o realizaciji Akcionog plana 2013-2014 u 2014.god.,
- Akcioni plan ja anja socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih u op ini Gra anica 2015-2016,
 - Informacija o realizaciji Akcionog plana 2015-2016 u 2015.god.,
 - Informacija o realizaciji Akcionog plana 2015-2016 u 2016.god., u radu
- Akcioni plan ja anja socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih u op ini Gra anica 2017-2018, u radu, biti dostavljen na razmatranje i usvajanje Op inskom vije u Gra anica
- LEAP-Lokalni akcioni plan zaštite životne sredine op ine Gra anica (2012-2017) .
 - Izvještaj o provo enju Lokalnog akcionog plana zaštite životne sredine op ine Gra anica u 2012.god.,
 - Izvještaj o provo enju Lokalnog akcionog plana zaštite životne sredine op ine Gra anica u 2013.god.,
 - Izvještaj o provo enju Lokalnog akcionog plana zaštite životne sredine op ine Gra anica u 2014.god.,
 - Izvještaj o provo enju Lokalnog akcionog plana zaštite životne sredine op ine Gra anica u 2015.god.,
 - Izvještaj o provo enju Lokalnog akcionog plana zaštite životne sredine op ine Gra anica u 2016.god., u radu
- Politike socijalnog uklju ivanja op ine gra anica 2014.–2018. sa analizom stanja socijalne uklju enosti na podru ju op ine Gra anica
- SEAP- Akcioni plan energetski održivog razvoja op ine Gra anica (2015-2020)

Sve Stratefije, akcioni planovi, strateški dokumenti su bili na razmatranju Op inskog vije a Gra anica koje je donose i Zaklju ak usvojilo ili prihvatilo dokumente .

3.5 Analiza situacije po pitanju prioriternih socijalno isklju enih grupa

Komisija za unapre enje socijalne zaštite i inkluzije Op ine Gra anica je na vanrednoj sjednici održanoj 04.12.2012. godine donijela odluku da se prilikom planiranja aktivnosti u okviru novog Akcionog plana za 2013-2014. godinu uzmu u obzir ve definisane socijalno isklju ene grupe djece i odraslih na podru ju op ine Gra anica, tako da su se zadržale ve definisane grupe djece i odraslih i primjenjeno je u izradi Akcionog plana 2017-2018.

Slijedi pregled prioriternih socijalno isklju enih grupa³:

³**Socijalna isklju enost** predstavlja proces kojim se odre eni pojedinci “odguruju” na rub društva te ih se, zbog njihovog siromaštva, neposjedovanja osnovnih vještina i znanja te nemogu nosti cjeloživotnog u enja, ili zbog

- **Porodice u stanju socijalne potrebe** (stalne socijalne pomoći, porodice bez zdravstvenog osiguranja i primanja, romska populacija i dr.);
- **Djeca sa posebnim potrebama** (djeca ometena u psiho-fizičkom razvoju i dr.);
- **Stare osobe bez porodičnog staranja** (starije osobe preko 60 godina starosti koji nemaju članove/ice porodice ili srodnike da ih izdržavaju).

Ova odluka je donesena na osnovu naučnih lekcija i vlastitih iskustava u radu Komisije, kao i na osnovu analize postojećih situacija i rezultata provedenog monitoringa realizacije aktivnosti Akcionog plana za 2011-2012. Godinu, a primjenjivala se i prilikom izrade svih Akcionih planova i to: AP 2011-2012; AP 2013-2014; AP 2015-2016 i AP 2017-2018..

Na osnovu rezultata analize konceptualnog radnog okvira, u ovoj Grafnici su identifikovani sljedeći **ključni problemi** koji dovode navedene grupe djece i porodica u stanje socijalne isključenosti:

- neadekvatna infrastruktura/pristupi za socijalno isključene grupe u pojedinim javnim i nevladinim ustanovama i nepostojanje lifta/kosih prilaza u istima;
- neadekvatni i nedovoljni programi na unapređenje standarda života socijalno isključivih grupa uključujući i sferu kulturnog/društvenog života;
- nedovoljna sredstva za nabavku didaktičkog materijala (škole, NVO-i i dr.);
- nedovoljna uključivost korisnika/ca u sistem odlučivanja i kreiranja politika;
- nepostojanja multidisciplinarnog mobilnog tima za hitne intervencije, procjenu stanja i praćenje uračunog, a u vezi socijalno isključivih grupa;
- nizak nivo volonterizma kod djece i mladih;
- neadekvatne usluge za socijalno isključene grupe (ne provodi se kućni njega, rad mobilnog tima na terenu i dr.);
- nedovoljno izdvajanje finansijskih sredstava za finansiranje socijalne zaštite;
- neadekvatno i nedovoljno provođenje postojećih zakonskih regulativa i neusklađenost federalnih i kantonalnih zakona;
- nedostatak angažovanog/zaposlenog stručnog kadra u JU CSR i ostalim ustanovama za pružanje usluga socijalne zaštite;
- nedostatak adekvatnog prostora za rad i tehničke opreme u institucijama/organizacijama u sektoru socijalne zaštite (JU CSR);
- nedovoljna i sporadična saradnja vladinog i nevladinog sektora po pitanju položaja socijalno isključivih grupa;
- nedovoljna informiranost lokalne zajednice o potrebama socijalno isključivih grupa;
- nedostatak specijaliziranih ustanova za brigu o starim i iznemoglim osobama;
- loša ekonomska situacija (nezaposlenost, nedostatak materijalnih sredstava);
- nizak nivo obrazovanja pripadnika materijalno neobezbjene porodice.⁴

Na osnovu analize situacije u ovoj Grafnici, Komisija je također prepoznala dodatne probleme koji gore navedene grupe djece i odraslih dovode u stanje socijalne isključenosti: nepovoljno materijalno i socijalno okruženje i nemogućnost osiguranja jednakih prava za sve porodice u stanju socijalne potrebe, izostanak inicijative pojedinaca za učestvovanje u donošenju odluka kao i nedovoljan angažman lokalne zajednice u rješavanju problematike socijalno

diskriminacije, sprečavaju da u cijelosti sudjeluju. Ovo ih udaljava od mogućnosti zapošljavanja, stvaranja dohotka i obrazovanja kao i od socijalnih mreža koje postoje unutar zajednice. Tako oni imaju malo mogućnosti pristupa moćima i tijelima zaduženim za odlučivanje te se često osjećaju nemoćima i u nemogućnosti da na bilo koji način utječu na odluke koje se direktno tiču njihovog svakodnevnog života. („Socijalna uključivost u BiH, Izvještaj o humanom razvoju 2007“, UNDP/IBHI, str. 25)

⁴ Više podataka o identifikovanim problemima se može pronaći u Aneksu 2 – Konceptualni radni okvir i Aneksu 3 – Analiza uzroka u konceptualnom okviru.

isklju enih grupa, društvene predrasude prema pripadnicima socijalno isklju enih grupa, nedovoljan angažman i pogrešni stavovi pojedinaca prema socijalno isklju enim kategorijama, nedovoljno promoviran, zastupljen i nagra en volonterski rad, nedovoljna uklju enost odraslih i djece iz ruralnih sredina, preoptere enost stru nog kadra administrativnim poslovima.

U nastavku slijedi detaljniji pregled položaja prioriternih socijalno isklju enih grupa djece i odraslih u op ini Gra anica.

- **Porodice u stanju socijalne potrebe** (stalne socijalne pomo i, porodice bez zdravstvenog osiguranja i primanja, romska populacija i dr.)

Po pitanju porodica u stanju socijalne potrebe na podru ju op ine Gra anica, obezbije en je sljede i zakonski okvir: Zakon o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom FBiH (Službene novine FBiH, broj 36/99, 54/04, 39/06, 14/09), Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom (Službene novine TK, broj 12/00), Porodi ni zakon FBiH (Službene novine Federacije BiH, broj; 35/05), Zakon o zdravstvenoj zaštiti (Službene novine FBiH, br. 46/2010), Zakon o zdravstvenom osiguranju (Službene novine FBiH, br. 30/97, 7/02, 70/08), Odluka o utvr ivanju osnovnog paketa zdravstvenih prava u FBiH (Službene novine FBiH, br. 21/09).

Prava iz socijalne zaštite su: nov ana i materijalna pomo , osposobljavanje za radi život, smještaj u drugu porodicu, smještaj u ustanovu socijalne zaštite, usluge socijalnog i drugog stru nog rada, ku na njega i pomo u ku i, zdravstveno osiguranje. Nov ana i druga materijalna pomo se sastoje od: stalne nov ane pomo i, nov ane naknade za njegu i pomo od drugog lica i druge materijalne pomo i. Pravo na stalnu nov anu pomo ostvaruju lica i porodice ukoliko im prihodi zajedni kog doma instva nisu dovoljni za izdržavanje. Doma instvu prihodi nisu dovoljni za izdržavanje ako ukupna primanja po jednom lanu doma instva mjese no ne prelaze 7% prosje ne pla e u kantonu. Stalna nov ana pomo utvr uje se u mjese nom nov anom iznosu od 16% prosje ne pla e u kantonu. Korisnik stalne nov ane pomo i koji u svom doma instvu ima nesposobnog lana doma instva, odnosno dijete na redovnom školovanju ostvaruje pravo i na dodatak u visini od 30% od iznosa stalne nov ane pomo i za svakog nesposobnog lana. Zakon omogu ava: naknadu pla e ženi-majci u iznosu od 90% ostvarene prosje ne pla e korisnice u periodu od 6 mjeseci prije stupanja na porodijsko odsustvo ili u iznosu od 55% prosje ne pla e kantona ostvarene u istom periodu, ako je to za korisnicu povoljnije, s tim što naknada pla e ne može biti ve a od prosje ne pla e u kantonu. Jedan od oblika socijalne zaštite je i dje iji dodatak koji se realizuje u Tuzlanskom kantonu, a samim tim i u op ini Gra anica. Prema kantonalnom zakonu, pravo na dje iji dodatak osigurava se porodici iji mjese ni prihod po lanu doma instva ne prelazi iznos od 15% prosje ne pla e u kantonu. Prioritet u ostvarivanju prava imaju djeca iz porodica u kojim mjese ni prihod po lanu doma instva ne prelazi 7% prosje ne pla e u kantonu.

Prema Zakonu o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom FBiH, korisnici socijalne zaštite su lica koja se nalaze u stanju socijalne potrebe: djeca bez roditeljskog staranja, odgojno zanemarena, odgojno zapuštena djeca, djeca iji je razvoj ometen porodi nim prilikama, lica sa invaliditetom i lica ometena u fizi kom i psihi kom razvoju, materijalno neosigurana i za rad nesposobna lica, stara lica bez porodi nog staranja, lica sa društveno negativnim ponašanjem, lica i porodice u stanju socijalne potrebe, kojima je usljed posebnih okolnosti potreban odgovaraju i oblik socijalne zaštite.

U skladu sa navedenom zakonskom regulativom, lica i porodice u stanju socijalne potrebe ostvaruju prava iz socijalne zaštite preko Centra za socijalni rad i to: pravo na stalnu nov anu pomo , civilne žrtve rata, dodatak na djecu, pravo na uve ani dodatak, pravo na smještaj djece i odraslih lica u drugu porodicu, smještaj djece i odraslih u ustanove socijalne zaštite, pravo na jednokratnu nov anu pomo , zdravstvenu zaštitu, li nu invalidninu, pravo na tu u njegu d strane

drugog lica, ortopedski dodatak, prava žene/majke porodilje za vrijeme porodiljskog odsustva, usluge socijalnog i stručnog rada.

Prema podacima JU CSR za 2016. godinu, 920 (454 M/ 466 Ž) djeteta je ostvarivalo pravo na dječiji dodatak odnosno navedeno pravo socijalne zaštite u općini Gračanica.

Evidencija JU CSR ukazuje da su u 2016. godini da je 1.566 lica ostvarilo pravo po osnovu tjelesnog oštećenja organizma. Jednokratnu novčanu pomoć je ostvarilo 406 (202M/204Ž) korisnika/ca u 2016. godini.

Podaci iz JU CSR za 2016. godinu, ukazuju da je materijalnu podršku za zdravstveno osiguranje ostvarilo 625 (331M/294Ž) zdravstveno neosiguranih osoba iz ove grupe građana.

Kod materijalno neobezbjene porodice su prisutne poteškoće u pokrivanju troškova obrazovanja djece kao što su: nabavka udžbenika i pribora, odjeće i obuće, učine za školu, i dr. Potrebno naglasiti poteškoće u plaćanju režijskih i drugih životnih troškova (nemogućnost plaćanja utroška vode/komunalnih usluga i dr., nemogućnost ugradnje vodomjera, nizak nivo životnog standarda i uslova života u odnosu na higijenske uslove, zdravu ishranu, dostupnost vode u smislu adekvatnih sanitarija, adekvatnog korištenja tople vode i dr.). Materijalno neobezbjene porodice se suočavaju i sa problematikom ostvarivanja zdravstvenog osiguranja sa posebnim naglaskom na plaćanje premije zdravstvenog osiguranja, odnosno godišnje markice u iznosu od 20 KM.⁵

Uzimajući u obzir navedene poteškoće, Komisija je pripremila dokument Prijedlog kriterija i mjera socijalne politike u oblasti vodosnabdijevanja u općini Gračanica kojeg je Općinsko vijeće Gračanica usvojilo na sjednici održanoj 30.08.2012. godine. Dokument je uspostavljen s ciljem subvencioniranja troškova potrošnje vode i jednokratne finansijske pomoći u svrhu subvencioniranja priključenja na vodovodnu mrežu za socijalno ugrožene porodice, finansijske mejre pomoći za sanaciju sanitarnih vorova i pomoć u poboljšanju sanitarnih i higijenskih uslova u javnim ustanovama i organizacijama. Komisija je vršila zagovaranje za izdvajanje iznosa od 10.000 KM u budžetu Općine Gračanica za 2013. godinu u svrhu realizacije navedenih mjera. Nema posebne evidencije utroška sredstava za pojedinačne slučajeve.

U okviru Posebno usmjerenog projekta „Mapiranje potreba i unapređenje kvaliteta življenja djece sa posebnim potrebama, porodica u stanju socijalne potrebe i starijih lica bez porodičnog staranja“ realizovanog u sklopu MDG-F DEG projekta izvršena je identifikacija porodica u

⁵ Prema Federalnoj odluci o participaciji, odličnog u slučaju u troškovima liječenja oslobođeni su: djeca do navršene 15-te godine života, učenici i redovni studenti do navršene 26-te godine života, žene u ostvarivanju trudnoće i materinstva, vojni invalidi i civilne žrtve rata sa utvrđenim invaliditetom preko 60%, članovi porodica poginulih boraca, koji su bili pripadnici Vojske Federacije BiH, penzioneri čija penzija ne prelazi iznos minimalne penzije, lica starija od 65 godina ako nisu korisnici penzije i drugih prihoda, osigurana lica – štitičnici socijalnih ustanova i korisnici socijalne zaštite, raseljena lica i izbjeglice ako nisu korisnici penzije i drugih prihoda, osigurana lica koji su dobrovoljni davaoci krvi više od 10 puta, darovatelji organa, osigurana lica koja su prijavljena kod zavoda za zapošljavanje kao nezaposleni.; Izvor podataka: Vodič za ostvarivanje prava iz zdravstvene zaštite“, ICVA, mart 2011.godine, str. 13 „Iako Federalna Odluka o participaciji (Službene novine FBiH, br. 21/09) predviđa u slučaju osiguranika po pruženoj zdravstvenoj usluzi, neki kantoni su to lično u slučaju u troškovima liječenja organizovali kroz godišnje premije ili godišnje markice u iznosima koji se kreću od 15 do 30 KM, zavisno od kantona (unsko-sanski 15 KM, tuzanski 20 KM, srednjo-bosanski 25 KM, hercegova ko-neretvanski 20 KM, zapadno-hercegovački 20 KM, livanjski 30 KM). U tim kantonima osiguranik je obavezan do marta tekuće godine uplatiti godišnju premiju/markicu kako bi bio u stanju ovjeriti zdravstvenu knjižicu. Ukoliko osiguranik ne uplati godišnju markicu u zadatom roku, on neće plaćati u slučaju po svakoj pruženoj zdravstvenoj usluzi.“ – Izvor podataka: Vodič za ostvarivanje prava iz zdravstvene zaštite“, ICVA, mart 2011.godine, str. 12

stanju socijalne potrebe i njihovih potreba u 21 MZ na području općine Gračanica.⁶ Prikupljeni podaci su tako i iskorišteni za uspostavljanje elektronske baze podataka o ovoj socijalno isključenoj grupi koja je dostupna sljedećim ustanovama: Općina Gračanica, JU CSR Gračanica, JP "Vodovod i kanalizacija" Gračanica i UG "Naša budućnost", radi uvođenja mjera subvencioniranja i različitih vidova pomoći.

- **Djeca sa posebnim potrebama** (djeca ometena u psiho-fizičkom razvoju i dr.)

Po pitanju djece sa posebnim potrebama na području općine Gračanica, obezbijećene su sljedeće i zakonski okvir: Zakon o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom FBiH, Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom, Porodični zakon FBiH, Zakon o zdravstvenoj zaštiti, Zakon o zdravstvenom osiguranju, Odluka o utvrđivanju osnovnog paketa zdravstvenih prava u FBiH.

Prema evidenciji JU Centra za socijalni rad, u 2016. godini u općini Gračanica ima 51 djece sa stepenom poteškoća u razvoju i 201 djece sa teškoćama u psihičkom razvoju.⁷

Djeca ometena u fizičkom ili psihičkom razvoju ostvaruju pravo na ličnu invalidninu i dodatak za njegu i pomoć druge osobe prema odredbama Federalnog zakona o Izmjenama i dopunama zakona o osnovama socijalne zaštite, odredbe koje se odnose na prava osoba sa invaliditetom. U skladu sa ovim zakonom, djeca sa invaliditetom ostvaruju pravo na: ličnu invalidninu, tu u njegu i pomoć, kao i ortopedski dodatak. Ocjenu invalidnosti kod djece vrši Institut za medicinsko vještačenje. U JU CSR postoji elektronska baza podataka SOTAC koja se koristi u predmetima korisnika prava po osnovu kantonalnog i federalnog zakona.

JU CSR posjeduje evidenciju o djeci ometenoj u psihofizičkom razvoju koja su ocijenjena od strane Komisije za ocjenjivanje i razvrstavanje djece i mladih sa posebnim potrebama TK (u daljem tekstu Komisija za ocjenjivanje). Komisija za ocjenjivanje radi na nivou Centra za socijalni rad Lukavac. Ocjenjivanje i razvrstavanje se vrši na osnovu vrste i stepena ometenosti, a prema Pravilniku o razvrstavanju. Komisija za ocjenjivanje donosi nalaz i mišljenje koji se dostavlja nadležnom centru za socijalni rad na osnovu kojeg isti donosi Rješenje o razvrstavanju. Komisiju za ocjenjivanje čini tim stručnih lica: pedijatar, klinički psiholog, neuro-psihijatar, socijalni radnik i defektolog.

U nevladinom sektoru su aktivna sljedeća udruženja koja omogućavaju podršku djeci sa posebnim potrebama i njihovim roditeljima: Društvo za psihosocijalnu pomoć starim osobama i djeci sa posebnim potrebama „Osmjeh“, Udruženje građana, nastavnika i roditelja „Naša budućnost“, Udruženje roditelja djece i omladine sa posebnim potrebama „Futura“ Gračanica i Udruženje slijepih i slabovidnih lica-građana Gračanica. Komisija Općine Gračanica je pokrenula aktivnosti prikupljanja podataka kako bi odgovorila na zahtjev za rješavanje problema djece sa posebnim potrebama dostavljenog od strane Udruženje roditelja djece i omladine sa posebnim potrebama „Futura“ u cilju poboljšanja kvaliteta života djece i omladine sa posebnim potrebama.⁸

⁶ Posebno usmjereni projekat „Mapiranje potreba i unapređenje kvaliteta življenja djece sa posebnim potrebama, porodica u stanju socijalne potrebe i starih lica bez porodičnog staranja“ realizovan u okviru DEG projekta u periodu od 01.01.-31.03.2012. godine. Nosioc projekta: Općina Gračanica

⁷ Izveštaj o monitoringu realizacije Akcionog plana socijalnog uključivanja u sistem socijalne/dječije zaštite u odnosu na oblast vodosnabdijevanja u općini Gračanica za 2011-2012. godinu za period 01.01.-30.06.2012. godine

⁸ Udruženje roditelja djece i omladine sa posebnim potrebama „Futura“ Gračanica pokrenulo je niz pitanja i prijedloga iz različitih oblasti života osoba sa posebnim potrebama i njihovih roditelja (ostvarenje prava na zdravstvenu zaštitu osoba sa posebnim potrebama, procedure i pojašnjenja podnošenja zahtjeva za starateljstvom, mogućnost izrade akreditacija ili kartica koje bi bile propusnica i pravo prvenstva u zdravstvenim ustanovama, arhitektonske barijere i nepostojanje kvalitetnih rehabilitacionih programa za invalide).

U okviru posebno usmjerenog projekta omogućen je logopedski tretman za djecu sa poteškoćama u govoru i glasu pri OŠ „Hasan Kiki“. U toku projekta obučeno je 7 logopeda koja su se nalazila na evidenciji Biroa za zapošljavanje općine Gračanica za rad na logopedskom aparatu. Iako nije došlo do upošljavanja logopeda, logopedski tretman se kontinuirano provodio i tokom 2014. godine uz volonterski angažman logopeda.

U okviru istog projekta uspostavljena je i jedinstvena baza podataka o djeci sa posebnim potrebama. Relevantni podaci su dostupni sljedećim ustanovama: Općina Gračanica, JU CSR Gračanica, JP „Vodovod i kanalizacija“ Gračanica i UG „Naša budućnost“.

- **Stare osobe bez porodičnog staranja** (starije osobe preko 65 godina starosti koji nemaju članove/ice porodice ili srodnike da ih izdržavaju).

Po pitanju starih osoba bez porodičnog staranja na području općine Gračanica, obezbijeđen je sljedeći i zakonski okvir: Zakon o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom FBiH, Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom, Zakon o zdravstvenoj zaštiti, Zakon o zdravstvenom osiguranju, Odluka o utvrđivanju osnovnog paketa zdravstvenih prava u FBiH.

Prema Zakonu o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom FBiH, starim licem bez porodičnog staranja, smatra se lice starije od 65 godina, koje nema članove porodice ni srodnike koji su po zakonu obavezni da ga izdržavaju, ili ako ih ima, da ta lica nisu u mogućnosti da izvršavaju obavezu izdržavanja.

JU CSR omogućava sljedeće usluge za stare osobe bez porodičnog staranja: smještaj u drugu porodicu ili ustanovu, stalne novčane pomoći, zdravstvenu zaštitu, ličnu invalidninu, ortopedski dodatak, i pravo na njegu i pomoć od drugog lica.

Prema evidenciji JU CSR, u 2016. godini je 10 (4M/6Ž), dok u ustanove socijalne zaštite na smještaju 58 (36M/22Ž) korisnika/ca.

U općini Gračanica ne postoje ustanove za smještaj starih lica, odnosno za njihovo dnevno zbrinjavanje i brigu od strane stručnih osoba.

Status starih osoba bez porodičnog staranja je težak obzirom da su u većini slučajeva u pitanju bolesne i iznemogle osobe ili osobe sa invaliditetom, kojima su nedostupne usluge socijalne i zdravstvene zaštite, posebno osobama iz ruralnih predjela općine Gračanica. Iako je uvedeno zdravstveno osiguranje za sve osobe iznad 65 godina starosti, stare bolesne osobe su ipak u potrebi za specifičnim lijekovima i uslugama koje ne mogu ostvariti putem osiguranja, kao niti zbog teške materijalne situacije. Ovo utiče i na mjere štednje o kojima stare osobe moraju voditi računa (npr. manja potrošnja vode, električne energije i dr.), posebno po pitanju standarda života ovih osoba u smislu: zdrave ishrane, higijenskih uslova življenja, problematika angažovanja pomoćnika u kućnim poslovima, problematika u vezi sa kulturnom i drugim društvenim zbivanjima i sl..

Iako JU CSR obavlja terenski rad i vodi evidenciju o starim osobama bez porodičnog staranja, broj osoba iz ove socijalno isključene grupe je veći i obzirom na primanja koja stare osobe imaju. Potrebno je naglasiti i situaciju po pitanju nezaposlenosti u ovoj općini zbog čega srodnici nisu u mogućnosti da pomažu i daju finansijsku podršku starim osobama.

Uzimajući u obzir navedene poteškoće, usvojeni Dokument kriterija i mjera socijalne politike se odnosi i na pripadnike ove socijalno isključene grupe koji se nalaze na evidenciji JU CSR, a koji će biti obuhvaćeni predloženim mjerama subvencija i finansiranja.

U okviru posebno usmjerenog projekta izvršena je identifikacija starih osoba bez porodi nog staranja i njihovih potreba na području općine Gračanica. Prikupljeni podaci su tako e iskorišteni za uspostavljanje elektronske baze podataka o ovoj socijalno isključenoj grupi koji su dostupni ve pomenutim relevantin ustanovama/organizacijama.

4. SISTEM SOCIJALNE ZAŠTITE I INKLUZIJE DJECE I ODRASLIH U OPĆINI GRAČANICA

Socijalna problematika u FBiH je u nadležnosti kantona, a najveći teret u ovoj oblasti podnose općine, odnosno lokalna zajednica, jer se u njenoj djelatnosti i na njenim prostorima realizuje veina mjera koje imaju za cilj prevazilaženje socijalne isključenosti. Općina, u funkciji lokalne zajednice u kojoj se ostvaruje lokalna samouprava, u obavezi je da svojim građanima obezbjeđuje ve i stepen materijalnog, socijalnog i kulturnog razvoja, društvenu stabilnost, primjenu demokratskih tradicija u unutrašnjem uređenju, legitimnost, legalnost, ravnopravnost i jednakost, pravnu sigurnost, vladavinu prava i zaštitu ljudskih prava i sloboda. Da bi to uradila, općina sa svojim skromnim budžetima, mora imati uslove i resurse koji su joj neophodni da bi predstavljala zajednicu života, rada i stvaranja svakog čovjeka.

U lokalnoj zajednici žive ljudi koji ne zadovoljavaju svoje potrebe i prava: na rad, pristojan životni standard, socijalnu sigurnost, obrazovanje, zdravu životnu okolinu, uslovno stanovanje, zdravstvenu zaštitu, sigurnost, pristupa nost, i sl. Stoga je lokalna zajednica odgovorna da stvara uslove za njihovo zadovoljavanje i da efikasnim, ekonomičnim i jednostavnim mjerama i aktivnostima odgovara na potrebe svojih stanovnika.

Pored lokalne uprave, na lokalnim nivoima djeluje i niz udruženja koja se u okviru nevladinog sektora bave radom sa socijalno isključenim osobama, ali koja aktivnosti koje provode najčešće ne koordiniraju ni izme u sebe, niti sa nadležnim općinskim službama i javnim ustanovama i institucijama.

Općina Gračanica je u cilju sagledavanja stanja na području općine sa aspekta socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih pristupila izradi Politike socijalnog uključivanja općine Gračanica 2014.–2018. sa analizom stanja socijalne uključivosti na području općine Gračanica.

Prema podacima iz dokumenta Politike socijalnog uključivanja općine Gračanica 2014.- 2018. godine „socijalno uključivanje Općine Gračanica 2014.–2018. zasnovano je na nadležnostima koje ima općina i identifikovanim potrebama koje su ustanovljene provođenjem analize socijalne uključivosti na području općine Gračanica, a koja je obuhvatila sljedeće oblasti:

- Zapošljavanje
- Socijalna zaštita
- Zaštita socijalno isključene djece i porodice sa djecom
- Zaštita lica sa invaliditetom
- Ruralni razvoj
- Obrazovanje
- Primarna zdravstvena zaštita

Pitanja socijalnog ukljuivanja obuhvataju niz tema koja zahtijevaju širok pristup najprije u njihovom definisanju, a potom u iznalaženju i implementaciji odgovaraju ih rješenja. Stoga je neophodan multisektorski integrativni pristup ovom problemu koji obuhvata ne samo horizontalno ukljuivanje različitih sektora, nego i različite nivoe vlasti, civilni sektor i druge nosioce lokalnog socijalnog razvoja“.

Općina Gračanica je pokrenula sistemski rješavanje problema i pitanja vezanih za socijalnu zaštitu i inkluziju djece i odraslih na području općine, kreiranjem dokumenata:

- „**Akcioni plan socijalnog ukljuivanja u sistem socijalne/dječije zaštite u odnosu na oblast vodosnabdijevanja u općini Gračanica za 2011-2012. godinu**“
(u daljem tekstu: Akcioni plan za 2011-2012. godinu).
- „**Akcioni plan jačanja socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih u općini Gračanica za 2013-2014. godinu**“
(u daljem tekstu: Akcioni plan za 2013-2014. godinu),
- „**Akcioni plan jačanja socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih u općini Gračanica za 2015-2016. godinu**“
(u daljem tekstu: Akcioni plan za 2015-2016. godinu),

Sada u izradi „**Akcioni plan jačanja socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih u općini Gračanica za 2017-2018. godinu**“ (u daljem tekstu: Akcioni plan za 2017-2018. godinu),

Općinski dvogodišnji Akcioni plan jačanja socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih na području općine Gračanica za period 2017-2018.godinu predstavlja nastavak uspješnih rezultata postignutih u okviru projektnih aktivnosti koje su implementirane u općini, kao i replikaciju rezultata prethodno implementiranih planova i to: Akcionog plana socijalnog ukljuivanja u sistem socijalne/dječije zaštite u odnosu na oblast vodosnabdijevanja na području općine Gračanica za period 2011-2012.godinu, Akcionog plana jačanja socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih na području općine Gračanica period za 2013-2014.godinu i Akcionog plana jačanja socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih na području općine Gračanica period za 2015-2016.godinu.

Akcioni plan jačanja socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih na području općine Gračanica za period 2017-2018.godinu je dokument nastao na osnovu naučnih lekcija i stečnog iskustva u izradi i implementaciji ranije usvojenih dokumenata

4.1 Identifikacija otklonjenih nedostataka i budućih izazova u sistemu socijalne zaštite i inkluzije

Akcioni plan jačanja socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih na području općine Gračanica za period 2017-2018.godinu je nastavak aktivnosti na rješavanje problema i pitanja vezanih za socijalnu zaštitu i inkluziju djece i odraslih na području općine.

Nosioci dužnosti na općinskom nivou u sistemu socijalne zaštite i inkluzije su: Općina, JU CSR, JZU Dom zdravlja, odgojno-obrazovne ustanove, policija i sud, NVO sektor.

Identifikaciju i analizu osnovnih slabosti i nedostataka sistema socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih, izvršili su članovi/ce Komisije u Općini Gračanica, kroz korištenje matrice za analizu nedostataka u kontinuitetu usluga.

Izvršene analize su omogućile uvid u situaciju o stanjima prava djece i odraslih (koja su u skladu sa Konvencijom o pravima djeteta i UN Deklaracijom o ljudskim pravima), ali i činjenicu da se

ta prava ne implementiraju u obimu koji bi omogućio djeci i odraslima iz prioritarnih socijalno isključenih grupa adekvatan životni standard i socijalnu uključenost.

Analiza nedostataka kontinuiteta usluga je omogućila sveobuhvatan uvid u djelovanje institucija i organizacija po pitanju omogućavanja usluga za djecu i odrasle iz prioritarnih socijalno isključenih grupa. Sve relevantne institucije i organizacije provode usluge: prevencije, rane identifikacije, procjene i registracije, rane intervencije, referalnog mehanizma, donose odluke, pružaju usluge (osnovne ili dodatne) te provode mehanizme praćenja i žalbi. Usluge se provode u skladu sa djelatnošću i mandatima institucija i organizacija, a njihov opseg i primjena su uslovljeni različitim kontekstnim uticajima kao npr. pitanje nadležnosti uključenosti i roditeljske odgovornosti, pitanje materijalnih i ljudskih resursa uključenosti i finansijski aspekt, nedovoljno razvijeni institucionalni mehanizmi i dr.

Nedostaci koji su otklonjeni tokom implementacije prethodnog Akcionog plana za 2011-2012. Godinu, Akcionog plana za 2013-2014. godinu i Akcionog plana za 2015-2016. godinu odnose se na:

- nepostojanje međusektoralne i uopšte saradnje aktera socijalne zaštite koja je unaprijeđena uspostavljanjem Komisije i formiranjem Stručnog/operativnog tima;
- nedostatak precizno definisanih smjernica koje regulišu sistem saradnje kroz potpisani Protokol o postupanju i saradnji;
- nepostojanje jedinstvene baze podataka što je otklonjeno kroz uspostavljanje DevInfo baze podataka;
- nedovoljna edukovanost (ne)stručnog kadra po pitanju problematike socijalno isključenih grupa je umanjena organizovanjem edukacija na pomenutu temu;
- nezainteresovanost građana za uključivanje u procese donošenja odluka i unaprijeđeno stanje socijalno isključenih grupa što je poboljšano putem njihovog uključivanja u rad PAR i PAG grupa;
- nedostatak informacija broju i potrebama materijalno neobezbijeđenih porodica, djece sa posebnim potrebama i starih i iznemoglih osoba bez porodičnog staranja je otklonjen uspostavljanjem jedinstvene baze podataka o navedenim prioritarnim socijalno isključenim grupama. Podaci iz navedene baze su dostupni sljedećim ustanovama: Općina Gračanica, JU CSR Gračanica, JP "Vodovod i kanalizacija" Gračanica i UG "Naša budućnost";
- neadekvatna briga lokalne zajednice o djeci sa posebnim potrebama je umanjena omogućavanjem logopedskog tretmana za djecu sa teškoćama u govoru i glasu;
- neadekvatne socijalne mjere u oblasti vodosnabdijevanja su poboljšane uspostavljanjem dokumenta Prijedlog kriterija i mjera socijalne politike u odnosu na oblast vodosnabdijevanja u Općini Gračanica;
- neadekvatna tehnička opremljenost institucija je poboljšana tehničkim opremanjem Općine Gračanica, JU CSR i OŠ „Hasan Kiki“ kroz posebno usmjereni projekat MDG-F DEG projekta;
- nepostojanje sistema praćenja i adekvatnog i blagovremenog otkrivanja i rane intervencije kod djece sa posebnim potrebama što je poboljšano uspostavljanjem jedinstvene baze podataka o navedenoj socijalno isključenoj grupi.

Iako su implementacijom Akcionog plana za 2011-2012. godinu, Akcionog plana za 2013-2014. godinu i Akcionog plana za 2015-2016. godinu otklonjeni neki od prethodno navedeni nedostaci i dalje postoje izazovi s kojima je potrebno se suočiti u implementaciji aktivnosti Akcionog plana za 2017-2018. godinu, a odnose se na:

- nedovoljno izdvajanje finansijskih sredstava za finansiranje socijalne zaštite;

- neuvezanost institucija sa kantonalnim i višim nivoima vlasti kao i neusklađenost kantonalnih sa federalnim zakonima o socijalnoj zaštiti što otežava pružanje usluga putem CSR Gračanica;
- nedovoljan broj angažovanog stručnog kadra u oblasti socijalne zaštite i inkluzije - potreba upošljavanja socijalnog radnika u Općini Gračanica JU CSR Gračanica, logopeda u OŠ „Hasan Kiki“ i defektologa u JZU Dom zdravlja Gračanica, kao i slaba motiviranost postojećeg stručnog kadra usljed nemogućnosti specijalizacije, napredovanja i usavršavanja u smislu praćenja novih trendova;
- nedovoljna briga društva o djeci i starim i iznemoglim licima usljed nedostatka dnevnog centra za brigu o djeci sa posebnim potrebama i nedostatka specijaliziranih ustanova za brigu o starim licima na lokalnom nivou;
- nepostojanje odgovarajućeg tijela za preventivno djelovanje na lokalnom nivou (mobilni tim i Savjetovalište za djecu, mlade i porodice);
- nedovoljna finansijska sredstva za angažman stručnog kadra u mobilni tim za hitne intervencije, procjenu stanja i praćenje uračunog, a u vezi sa socijalno isključenim grupama;
- nedovoljno učesništvo privatnog sektora u aktivnostima socijalne zaštite i inkluzije na području Općine Gračanica (stipendiranje korisnika, učesništvo u projektima, i sl.);
- neadekvatno opremljene ustanove i organizacije odgovorne za socijalnu zaštitu (JU CSR);
- nedovoljna informiranost lokalne zajednice o potrebama djece i roditelja kao i starih i iznemoglih lica;
- loša ekonomska situacija (nezaposlenost, nedostatak materijalnih sredstava);
- nizak nivo obrazovanja pripadnika materijalno neobezbijeđenih porodica;
- nedovoljna saradnja javnih ustanova sa nevladinim sektorom po pitanjima problematike socijalno isključenih grupa:
- postojanje formalnih ovlaštenja, ali nedovoljno provođenje istih zbog niza faktora (nisu precizno propisane odgovornosti pojedinih aktera socijalne zaštite, nemogućnost provođenja zakonske regulative, neadekvatne smjernice i standardi, spore procedure, nedovoljni finansijski i ljudski resursi, slaba motivacija, nedovoljna podrška lokalne zajednice, neprovođenje odgovarajućih kontrole).⁹

5. „AKCIONI PLAN JAVNA ANJA SOCIJALNE ZAŠTITE I INKLUZIJE DJECE I ODRASLIH U OPĆINI GRAČANICA ZA 2017-2018. GODINU“

Općinski dvogodišnji Akcioni plan javna anja socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih na području Općine Gračanica za period 2017-2018.godinu predstavlja nastavak uspješnih rezultata postignutih u okviru projektnih aktivnosti koje su implementirane u općini, kao i replikaciju rezultata prethodno implementiranih planova i to: Akcionog plana socijalnog uključivanja u sistem socijalne/dječije zaštite u odnosu na oblast vodosnabdijevanja na području Općine Gračanica za period 2011-2012.godinu, Akcionog plana javna anja socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih na području Općine Gračanica period za 2013-2014.godinu i Akcionog plana javna anja socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih na području Općine Gračanica period za 2015-2016.godinu.

⁹ Više podataka se može pronaći u Aneksu 5 - Analiza nedostataka kapaciteta kontinuiteta usluga i Aneksu 6 – Analiza nedostataka kapaciteta.

Akcioni plan ja anja socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih na podru ju op ine Gra anica za period 2017-2018.godinu je dokumenat nastao na osnovu nau enih lekcija i ste enog iskustva u izradi i implementaciji ranije usvojenih dokumenata.

Akcioni plan u toku dvogodišnje implementacije ima pet definisanih ciljeva:

- *Unaprijediti sistem socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih u op ini Gra anica;*
- *Unaprijediti podršku prioritetnim socijalno isklju enim grupama djece i odraslih;*
- *Unaprijediti sistem prikupljanja i evidentiranja podataka u oblasti socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih u op ini Gra anica;*
- *Unaprijediti promociju aktivnosti iz oblasti socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih;*
- *Pove ati finansiranje sistema socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih na nivou op ine Gra anica.*

Zakonom je regulisano da op ina može proširiti krug korisnika i prava iz socijalne zaštite utvr enih Federalnim i Kantonalnim zakonom, u skladu sa programima razvoja socijalne zaštite i specifi nim prilikama op ine. Op inskom odlukom utvr uje se prošireni krug korisnika i prava iz socijalne zaštite i na in obezbje enja sredstava. Nadležnost Op ine Gra anica je da, kao osniva JU Centrar za socijalni rad Gra nica, finansira njegovu djelatnost, a to zna i da obezbijedi potrebnu kadrovsku strukturu, prostorne i tehni ke uslove za obavljanje zakonske djelatnosti Centra.

Iz Budžeta Op ine Gra anica se redovno izdvajaju sredstva za redovnu djelatnost Centra za socijalni rad Gra anica, Dje ije obdanište Naša djeca, itd.

Op ine Gra anica u Budžetu za oblast socijalne zaštite ugroženih kategorija gra ana svake godine izdvoja i dodatna sredstva koja se realizuju putem djelatnosti pojedinih op inskih službi, a koja su dodijeljena licima u stanju socijalne potrebe za nabavku osnovnih životnih namirnica, za troškove lije enja, za nabavku ogrijeva, za pla anje dijela troškova sahrana/dženaza, za premije zdravstvenog osiguranja za djecu pripadnika romske populacije, pružanja podrške radu Narodne kuhinje, za zbrinjavanje lica i porodica koje nisu imale adekvatan smještaj i uslove stanovanja, itd.

Op ina doprinosi zaštiti socijalno ugroženih lica i saradnjom sa organizacijama civilnog društva i kroz ustupanje op inskih prostora na korištenje za potrebe obavljanja djelatnosti socijalne zaštite.

Op ina Gra anica je u 2017. i 2018.godini za obezbje enje uslova za socijalnu zaštitu ugroženih kategorija stanovništva izdvojila sredstva.

Svake godine se u Budžetu Op ine planiraju sredstva za pomo i socijalnu zaštitu ugroženih kategorija stanovništva cijele op ine tako da e se i u narednom pariodu planirati sredstva prema podacima iz budžeta za ovu i narednu godinu.

Tako e, Op ina podržava gra ane kroz ekonomski prihvatljive cijene komunalnih i drugih usluga javnih ustanova i preduze a.

Op ina Gra anica, putem djelovanja svojih službi, zna ajno doprinosi smanjenju socijalne isklju enosti rizi nih grupa. Dakle, pored podrške radu JU Centar za socijalni rad Gra anica, zna ajan doprinos smanjenju socijalnog isklju ivanja daju sljede e op inske službe:

- Služba za poduzetništvo, lokalni razvoj i finansije,

- Služba za prostorno uređenje, geodetske i imovinsko-pravne poslove,
- Služba za upravu, društvene djelatnosti, boračko-invalidsku zaštitu i zajedničke poslove.

Civilno društvo je područje institucija, organizacija, mreža i pojedinaca, smješteno između porodice, države i tržišta, u koje se ljudi udružuju dobrovoljno radi zagovaranja svojih zajedničkih interesa. Od svih oblika civilnog društva, nevladine organizacije (NVO) imaju jednu od najvažnijih uloga u oblikovanju političkog i društvenog života putem pružanja rada vladinih službi, učestvuju u kreiranju javnih politika i uticaja na odluke vlade, zaštite ljudskih prava, promoviranja vrijednosti tolerancije, prihvatanja različitosti, solidarnosti, itd., zato što NVO podržavaju civilno obrazovanje i građansko učešće u stvaranju, podstiču i građane na aktivni angažman u društvenom i političkom životu. Njihova glavna uloga je omogućiti građanima rješavanje zajedničkih problema kroz samoorganizovano i udruženo djelovanje.

Na području općine Gračnica registrirano je 107 udruženja građana koja se bave različitim djelatnostima, među kojima su najbrojnija sportska. Od ovog broja, 60 udruženja je aktivno, a razlikuju se po obimu i vrsti aktivnosti koje implementiraju. U cilju unaprijeđenja međusobnih partnerskih odnosa, lokalna zajednica je sa nevladinim organizacijama potpisala Sporazum između Općinskog vijeća, Općinskog načelnika i NVO. Općinsko vijeće Gračnica je usvojilo kriterije za raspodjelu novčanih sredstava iz oblasti sporta i fizičke kulture. Lokalna zajednica je usvojila i Strategiju partnerstva sa NVO.

U oblasti socijalne i dječije zaštite, u Gračnici djeluju sljedeće organizacije: Crveni križ općine Gračnica, HD Merhamet – OO Gračnica, SOS Dječije selo Gračnica, Društvo za psihosocijalnu pomoć i razvijanje dobrovoljnog rada „Osmijeh“, Udruženje „ANEA-Mladi Gračnice“, Udruženje slijepih i slabovidnih lica, Udruženje roditelja djece i omladine sa posebnim potrebama „Futura“, Udruženje roditelja i nastavnika „Naša budućnost“, Udruženje „Građani košeranje“, Udruženje poljoprivrednika, poljoprivrednih inženjera i tehničara Gračnica, Udruženje „Romi Gračnice“, UG „Preporod“, Hrvatsko dobrotvorno katoličko društvo, UG KUD „Adem Ali“.

Navedene nevladine organizacije pružaju širok spektar usluga vaninstitucionalne socijalne zaštite koje ne pruža Centar za socijalni rad, kao što su usluge: dnevnog zbrinjavanja (dnevni centri za djecu i mlade sa poteškoćama u psihičkom i fizičkom razvoju, te za osobe treće životne dobi, i sl.), psihosocijalne podrške (psihoterapija, rehabilitacija, porodična terapija, i sl.), socijalne zaštite sa smještajem usluge (smještaj lica sa intelektualnim poteškoćama, i sl.), kućne njege i pomoći u kući, zapošljavanja pripadnika ranjivih grupa kroz socijalno poduzetništvo, usluge savjetovanja, edukacije, zastupanja i zagovaranja prava marginaliziranih grupa. Među korisnicima socijalnih usluga nevladinih organizacija najčešće su djeca i mladi, osobe sa invaliditetom, osobe treće životne dobi, žene, boračka populacija, civilne žrtve rata i romska populacija, dok su stručna lica primarni korisnici za najmanji broj nevladinih organizacija.

Međutim, nedovoljno su razvijene i održive, ili u potpunosti nedostaju sljedeće socijalne usluge:

- usluge za osobe sa invaliditetom, kao što su: mobilni timovi, personalne asistencije, itd.
- usluge za starija lica s ciljem prevencije smještaja u ustanove: pomoć i njega u kući, dostava hrane u kuću, stanovanje uz podršku, dnevni centri i klubovi za pokretna lica;

- usluge smještaja za sve korisnike u njihovom mjestu življenja, po modelu malih porodi nih domova i socijalnog stanovanja.

Pored navedenog, nevladine organizacije imaju značajno iskustvo u namicanju donatorskih sredstava, odnosno iskustvo u projektom finansiranju, što predstavlja značajne pretpostavke za razvoj partnerskih odnosa između različitih sektora koji omogućavaju maksimalno korištenje raspoloživih resursa na lokalnom nivou, odnosno unaprijeđenje kvaliteta socijalne zaštite lica u stanju socijalne potrebe na nivou lokalne zajednice i njihovog socijalnog uključivanja.

Međutim, jedan od najvažnijih problema s kojima se suočava civilno društvo u BiH jeste manjak finansijske održivosti, što takva situacija u kojoj ne postoji finansijska održivost, predstavlja veliki problem i prepreku za NVO sektor koji stoga mora iznaći i nove modalitete obezbjeđivanja (samo) održivosti i kontinuiteta djelovanja.

Aktivnosti Akcionog plana za 2017-2018.godinu koje će se provoditi su usaglašene sa nekim od prioriteta, mjera i indikatora iz dokumenta Politike socijalnog uključivanja općine Gračanica 2014.- 2018.godine.

Općina Gračanica je u Budžetu za pomoć i socijalnu zaštitu ugroženih kategorija stanovništva do sada izdvajala sredstva, tako da je:

1. u 2013.godini izdvojeno 217.560 KM,
2. u 2014.godinu izdvojeno 286.834 KM,
3. u 2015.godini izdvojeno 313.451 KM,
4. izvještaj za izdvojena sredstva u 2016.godini će biti dostavljen na razmatranje,
5. a pored redovno planiranih aktivnosti i realizacije mjera za unapređenje socijalne zaštite, u vanrednim situacijama se preduzimaju i vanredne mjere, kao što je bio slučaj elementarnih nepogoda i prirodnih nesreća koje su zahvatile područje općine u 2014.godini.

Svake godine se u Budžetu Općine planiraju sredstva za pomoć i socijalnu zaštitu ugroženih kategorija stanovništva cijele općine tako da će se i u narednom periodu planirati sredstva prema podacima iz budžeta za ovu i naredne tri godine, tako da:

Općina Gračanica je u Budžetu za 2017. i Dokumentu okvirnog budžeta (DOB-u za naredne tri godine) za 2018.godinu je planirala sredstva za pomoć i socijalnu zaštitu ugroženih kategorija stanovništva, od čega izdvajama sledeće:

	Općina Gračanica	Planirana sredstva (KM)		
		u 2017.god.	u 2018.god	ukupno
1	jednokratne novčane pomoći – grant pojedincima	15.000	15.000	30.000
2	Zdravstvena zaštita socijalno ugroženih lica i učesnika NOR-a	4.000	4.000	8.000
3	Realizacija projekta MDGF-a u oblasti unapređenja socijalne zaštite i inkluzije u općini	5.000	3.000	8.000

4	Izdvajanje za vojne invalide, porodice poginulih boraca i zlatne ljljane	4.000	4.000	8.000
5	subvenciju za troškove dženaza	5.000	3.000	8.000
6	Grantovi za izbjegla i prognana lica	3.000	3.000	6.000
7	Grantovi za povratnike	3.000	3.000	6.000
8	Stipendiranje u enika i studenata- grantovi pojedincima	110.000	110.000	220.000
9	Unaprije enje uslova i rada Romske populacije (zdravstvena zaštita, zbrinjavanje nesposobnih, obrazovanje)	15.000	8.000	23.000
10	Izdaci za pomo nezaposlenim porodiljama	5.000	5.000	10.000
11	Grantovi za obrazovanje (stimulacija u enika u takmi enjima, nabavka udžbenika, mjese ne karte)	20.000	10.000	30.000
12	Zakup prostora za smještaj porodica nastradalih usljed prirodnih nepogoda	4.000	10.000	14.000
13	Transfer – Centar za socijalni rad - za jednokratne pomo i	25.000	25.000	50.000
14	Izdaci za pla anje zakupa, grijanja i struje NVO koje su od reprezentativnog zna aja za op inu	12.000	12.000	24.000
15	Grant za Narodnu kuhinju	40.000	40.000	80.000
16	Grant - Udruženje penzionera	35.000	35.000	70.000
17	Teku i transfer - UG Futura Gra anica - za angažovanje logopeda	5.000	5.000	10.000
18	Sportske manifestacije, prvenstva, turniri, sponzorstva, reprezentativni susreti, škole sporta	8.000	8.000	16.000
19	Podrška (sponzorstvo) drugih manifestacija kulture (izložbe, revije, promocije, koncerti i sl.)	3.000	3.000	6.000
20	Podsticaji u poljoprivredi	50.000	50.000	100.000
21	Teku i transfer za program predškolskog obrazovanja	27.000	27.000	54.000
22	Rješavanje stambenih pitanja boraca	8.000	8.000	16.000
23	Pomo za stambeno zbrinjavanje socijalno ugroženih	8.000	8.000	16.000
24	Sufinansiranje op ine u izgradnji stambenog objekta za Rome	120.000	20.000	140.000
25	Sanacija ošte enih i porušenih objekata u vlasništvu gra ana - sredstva FŠCZ-a	37.000	10.000	47.000
26	Mjere energijske efikasnosti na stambenim zgradama	15.000	15.000	30.000
	ukupno	586.000	444.000	1.030.000

Tabela 22. Pregled planiranih sredstava za 2017.god. i 2018.god., iz budžeta op ine po pozicijama,

5.1 Prioriteti za akciju

S obzirom na sveobuhvatni proces izrade Akcionog plana za 2017-2018. godinu u Općini Gračanica, utvrđena je neophodnost razvijanja određenih smjernica kojima bi se primjenom poboljšala socijalna zaštita i inkluzija djece i odraslih.

U skladu sa identifikovanim problemima i socijalno isključenim grupama djece i odraslih, te analizom izazova za buduće djelovanje neophodno je poduzeti određene korake u cilju prevazilaženja istih:

Kratkoročno (2 godine) je neophodno poduzeti sljedeće korake:

- obezbijediti sredstva za realizaciju aktivnosti Akcionog plana za 2017-2018. godinu koje se nalaze u nastavku ovog dokumenta, a iz budžeta Općine Gračanica, donatora, privatnog sektora, nadležnih kantonalnih i federalnih ministarstava i slično;
- podržati realizaciju dokumenta Kriteriji i mjere socijalne politike putem zagovaranja za izdvajanjem sredstava iz općinskog budžeta za subvencioniranje identifikovanih grupa;
- izvršiti kadrovsko i materijalno jačanje Općine Gračanica, JU CSR Gračanica, OŠ „Hasan Kiki“ i JZU Dom zdravlja;
- podržati inicijativu za osnivanje Savjetovališta za djecu, mlade i porodice;
- obezbijediti kontinuitet u radu Komisije za unapređenje socijalne zaštite i inkluzije kroz zagovaranja za izdvajanje sredstava iz budžeta Općine;
- kontinuirano izvještavati na elniku Općine i Općinsko vijeće Gračanica o realizaciji aktivnosti Akcionog plana za 2017-2018. godinu putem godišnjih Izvještaja o monitoringu realizacije Akcionog plana za 2017-2018. godinu;
- kontinuirano raditi na poboljšanju statusa djece sa posebnim potrebama u Općini Gračanica kroz saradnju sa Udruženjem roditelja djece i omladine sa posebnim potrebama „Futura“ Gračanica i UG „Naša budućnost“;
- kontinuirano djelovati u cilju uključivanja porodica i djece u procese donošenja odluka kroz rad PAG i PAR grupa;
- nastaviti jačati mješoviti sistem socijalne zaštite putem kontinuiranog djelovanja Komisije i Stručnog/operativnog tima;
- osigurati kontinuitet u radu Stručnog/operativnog tima za realizaciju Protokola o saradnji i postupanju kroz redovite sastanke i redovito izvještavanje o radu tima prema Komisiji;
- kontinuirano raditi na identifikaciji korisnika socijalne zaštite i inkluzije, i vršiti redovno ažuriranje postojeće baze podataka (DevInfo, SOTAC, LOTUS i baze podataka o socijalno isključenim grupama);
- nastaviti jačati nevladin sektor kroz podršku u rješavanju pitanja prostorija za rad i razvijati volonterski rad;
- inicirati uključenosť privatnog sektora u aktivnosti finansiranja aktivnosti iz oblasti socijalne zaštite i inkluzije djece na općinskom nivou (npr. kroz stipendiranje, učešće u projektima, promotivne aktivnosti i sl.) kroz zagovaranja Komisije prema istim;
- izvršiti mapiranje potreba za kontinuiranom edukacijom aktera socijalne zaštite i izvršiti iste u cilju primjene savremenih metoda rada;
- vršiti edukaciju aktera socijalne zaštite u skladu sa mapiranim potrebama;
- kontinuirano raditi na medijskoj promociji u cilju informisanja i jačanja svijesti lokalne zajednice o problemima socijalno isključenih kategorija.

Potencijalni partneri za realizaciju gore navedenih aktivnosti su: sve institucije i organizacije, akteri socijalne zaštite i inkluzije na lokalnom nivou: Općina, JU Centar za socijalni rad, JZU Dom zdravlja, Općinska bolnica, obrazovne ustanove, Policijska stanica, Općinski sud, mjesne zajednice, roditelji i djeca, mediji, nevladine organizacije, JP „Vodovod i kanalizacija“

Gra anica, JP „Komus d.o.o“ Gra anica, donatori (privatni sektor, me unarodne organizacije i dr.) i dr..

5.2 O ekivani izvori finansiranja

- Op ina Gra anica;
- Ministarstvo rada i socijalne politike FBiH;
- Ministarstvo obrazovanja i nauke FBiH;
- Ministarstvo zdravstva FBiH;
- Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i povratak TK;
- Ministarstvo zdravstva TK
- Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta TK;
- U eš e privatnog sektora;
- Doma i i me unarodni donatori.

5.3 Odgovornost za monitoring aktivnosti iz „Akcionog plana ja anja socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih u op ini Gra anica za 2017-2018.“

Za monitoring realizacije aktivnosti iz Akcionog plana za 2017-2018. godinu u op ini Gra anica, odgovorna je Komisija Op ine Gra anica. Isto se provodi uz podršku Stru nog/operativnog tima i svih lanova/ca Komisije, i to na na in da lanovi/ce Komisije pomo u upitnika za prikupljanje informacija iz odre enih sektora kontinuirano prikupljaju informacije unutar svog sektora i iste dostavljaju predsjedavaju oj Komisije. Predsjedavaju a, uz podršku lanova/ica Komisije, iste objedinjuje, te kreira godišnje izvještaje o monitoringu provedbe aktivnosti iz Akcionog plana za 2017-2018. godinu na osnovu kojih Komisija revidira aktivnosti iz ovog Akcionog plana i planira naredne korake u svom djelovanju.

Komisiju ine predstavnici iz razli itih sektora, što je otežavaju a okolnost, lanovi komisije nikada nisu imali nadoknadu za rad, te nemaju stimulansa za rad u komisiji, tako da e u slu aju nemogu nosti rada komisije, biti zaduženi uposlenici Službe za poduzetništvo, lokalni razvoj i finansije odnosno Odjeljenja za lokalni razvoj da sa ine Informaciju o realizaciji Akcionog plana ja anja socijalne zaštite i inkluzije djece i odraslih u op ini Gra anici za 2017.godinu i za 2018. godinu i proslijedi Op inskom vije u na razmatranje i usvajanje.